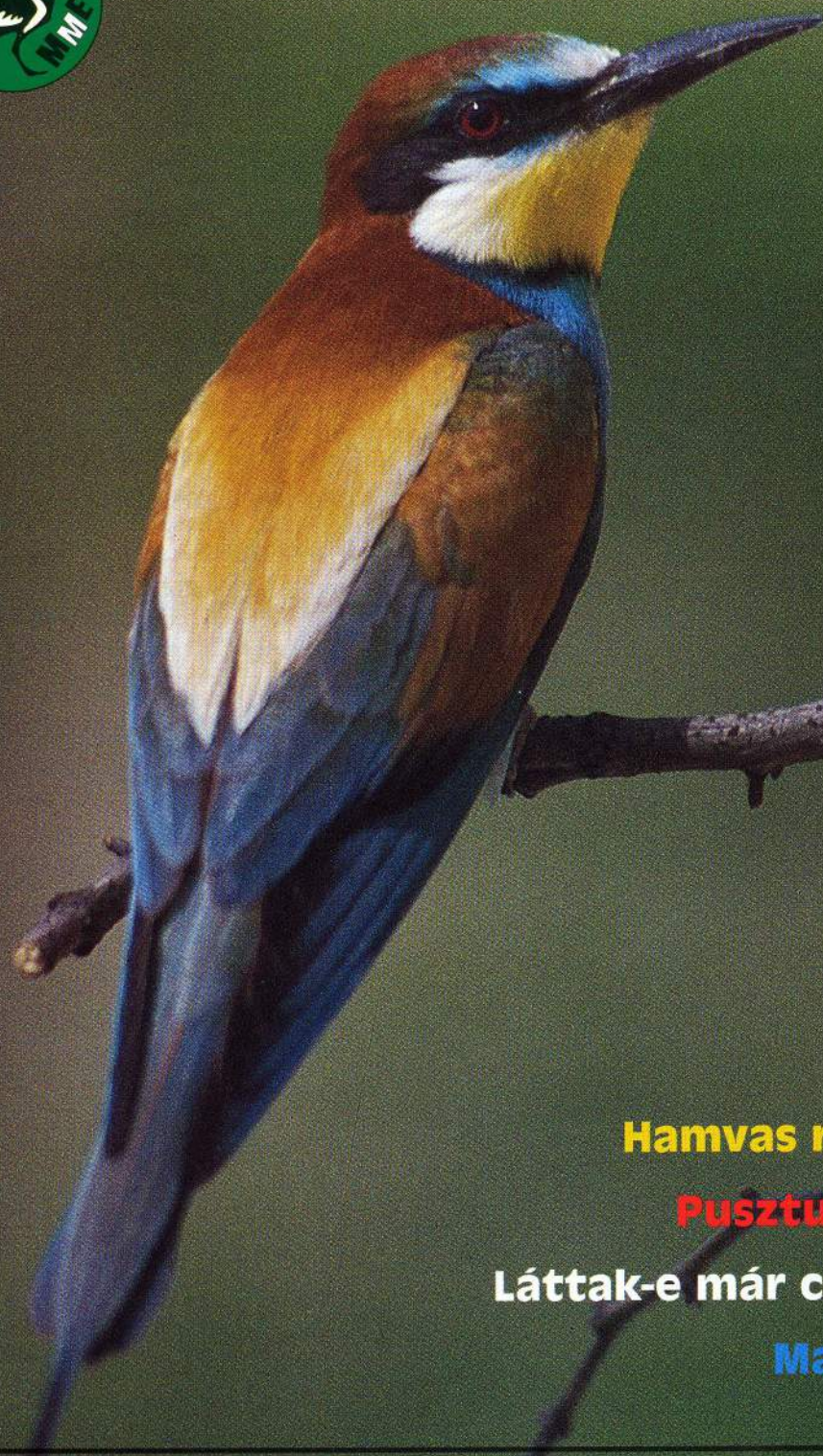

madártávlat

T e r m é s z e t v é d e l m i f o l y ó i r a t

Hamvas rétihéja védelme

Pusztuló gyurgyalagok

Láttak-e már cserepes tátikát?

Madárkalendárium

madártávlat

A z M M E kéthavonta megjelenő folyóirata

4. évfolyam 5. szám

1997. szeptember-október

Főszerkesztő:

Péchy Tamás

Szerkesztőbizottság:

Drexler Szilárd

Fidrich Róbert

Dr. Kalotás Zsolt

Kállay György

Márkus Ferenc

Nagy Szabolcs

Schmidt Egon

Szerkesztőségi titkár:

Dohán Zsófia

Szedő:

Bányai Lászlóné

Kiadja:

Magyar Madártani és

Természetvédelmi Egyesület (MME)

Felelős kiadó:

Fidlóczy József

Felelős terjesztő:

Harangi István

Szerkesztőség:

1121 Budapest, Költő u. 21.

Levélcím: 1537 Bp., Pf. 391.

Telefon és fax: (1)395-8327

E-mail: mme@c3.hu

mme@mme.zpok.hu

WWW: <http://www.c3.hu/~mme>

Kéziratokat nem örzünk meg

és nem küldünk vissza.

Nyomás: Kanalgém Kft.

ISSN 1217-7156

aktuális

A kedvezőtlen tavaszi időjárás hatása golyáinkra 1

bemutatjuk

Bemutatjuk legkisebb rigófajunkat 3

Gyakorlati természetvédelem

Hamvas rétihéja védelme a Hevesi-síkon 4

botanika

Hogyan készülnek fel a növények a télre? 6

mme-hírek

A Chernel István Madártani és Természetvédelmi Egyesület tevékenysége 7

Madarásson Biharugrán! 8

mozaik

Pusztuló gyurgyalagok 9

Súlyos veszélyben a spanyol kékcsőrű réce állomány 10

Tervek Európa globálisan veszélyeztetett madárfajainak megmentésére 11

75 éves a BirdLife 11

Ismét saskeselyűk az Alpokban 11

Új hírek a sárganyakú fogolyról 12

Madárvonulás és üvegházhatás 12

A Zeneca akciója a Kiskunsági Nemzeti Parkban 13

Megtört a jég 13

kérdezz – válaszolok

(Schmidt Egon rovata) 14

postaláda

Sirálygyűrűzés 4 éven át a rétszilasi halastavakon 15

Tavaszi élményem 16

Láttak-e már cserepes tátikát? 17

Hirdetések 18

keresztretjvény 19

csipogó

Madárkalendárium 20

Az őrült madárfotós 22

Madárijesztő iskola 22

tizenévesek írták

Baglyok a harangtoronyban 24

Töltésen sétálva 24

*A címlapon: gyurgyalag (Péchy Tamás felvétele),
a hátsó borítón fent: hamvas rétihéja him (Lothar Lang felvétele),
lent: Tisza-holtág kanalasgémekkel és nagyköcsagokkal (Lőrincz István felvétele).*

A kedvezőtlen tavaszi időjárás hatása gólyáinkra

Lovászi Péter

Az idén tavasszal nagyon sok helyen hiába várták a gólyák megérkezését, s a kedvezőtlen időjárás miatt a fészkek felének még április végén sem akadt gazdája. „Rendes” körülmények között március végén-április elején érkeznek meg a fehér gólyák a Kárpát-medencébe.

A gólyák, mint általában a nagy testű madarak vonulásuk során nem aktívan repülnek, hanem a felszálló meleg áramlatokat kihasználva vitorláznak. Ennek következtében tavaszi vonulásuk során létfontosságúak számukra a megfelelő meleg, déli áramlatok. Az idén ez bizony hiányzott, így nem csak a gólyák, de más madarak is késve érkeztek költőterületükre – ha egyáltalán megérkeztek. Az Internet lapjain sok információt találhatunk a madarak vonulásáról, ebből állított össze

egy csokorra valót Kalocsa Béla (fordította Tamás Enikő):

Április 20. Sok ezer gólya várakozik jobb időre Iskerdun mellett Törökország és Szíria határán. Törökországban több mint száz év óta az idei tavasz volt a leghidegebb. A gólyáknak a hosszútávú repüléshez szükséges észak felé fújó szél nem állt rendelkezésükre. A svéd Ante Strand megfigyelései szerint az április 15-ét megelőző héten mindössze 10 gólya repülte át a Boszporuszt. Ezen a héten az Isztambultól délkeletre eső hegyeiken több, mint egyméteres hó esett. A gólyák késsége kritikus, mivel fogytán van a táplálék. Yannis Tsougrakis Tesszalonikiból jelentette, hogy a fészkeknek csak mintegy 10%-a foglalt. Maciej Zimowski Kelet-Lengyelországból szintén nagyon kevés gólyáról számolt be. Ugyanez a helyzet Maris Strazds üzenete szerint Lettországból. Mindezzel ellentétben a „nyugati” (Gibraltáron át vonuló) gólyáknak már lassan kikelnek a fiókáik.

Április 21. Y. T. szerint a hétfőgőgen egyhónapos késéssel megérkeztek a tesszaloniki gólyák. Szemmel láthatóan nagyon kimerültek, éhesek és piszkosak. Michael Kaatztól megtudtuk, hogy a csapatok legnagyobb része elhagyta Iskerdunt. Voltak köztük német rádióadóval jelölt madarak is, így tudjuk, hogy most Nyugat-Törökország közepén pihennek.

Április 22. Dániában és Szászországban még egyáltalán nincs gólya. Aki Arkiomaatól lehangozó észtsországi híreket kaptunk. Csak 3 gólyát láttak eddig, pedig négyezernek kellett volna megérkeznie.

Április 23. A. Marcone Olaszországból írta, hogy a gólyák már tojásokon ülnek. A Szahara fe-

Fiatall gólyák kirepülés után (fotó: Péchy T.)

lől érkező meleg léghullámok hamarosan elérik a Boszporuszt, a gólyák legnagyobb részének átkelése holnapra valószínű. Két kisebb csapat még mindig Szíriában, illetve Törökország belsejében tartózkodik, valószínűleg teljesen kimerültek már.

Április 24. Brandenburg környékére a gólyák 20%-a érkezett meg, de M. Z. szerint Lengyelországban is hasonló a helyzet. Dr. C. Can Bilgen Ankarából szemtanúként így számol be: „...Nagyon szomorú, hogy a gólyák nem tudtak még eljutni Németországig, Lengyelországig és a környező országokba. Ezt kétségkívül az itteni, törökországi közelmúltbeli hideg időjárás okozta. Ez a kivételesen hideg időszak nem csak, hogy késleltette a gólyák vonulását, de valószínűleg rengeteg apró madár vesztét is okozta. Megfigyeltünk örvös légykapókat, kakukkokat, fecskéket és hantmadarakat a hónap közepén az első havas napon, ezek a következő napokban tömegével hullhattak el, amikor a hőmérséklet soha nem emelkedett fagyponthoz Törökország legnagyobb részén. Védett folyó völgyekben kisebb csapatok átvészelték ezt a hetet. ... Egy hónappal ezelőtt még megfigyeltünk vonuló nagy fehérgólya-csapatokat, például március 30-án több száz gólyát, 80 rózsás gödényt és kb. 100 békászó sast Balıkdaminál. ... Ez után említésre méltó vonulási adat legközelebb április 19-ről van. Ekkor emelkedett a hőmérséklet 15 °C fölé az idén először. Ekkor sok vonuló darvat és poszátát figyeltem meg, a gólyák nem jöttek. Később két kisebb csapat gólya jött sólymok, szalakóták, lappantyúk, fecskék és poszáták kíséretében. Most ugyan nem tökéletes az idő a vitorlázó repülésre, de már nem késleltetheti tovább a gólyákat...”

Április 25. J. Bergtől tudjuk, hogy a spanyolországi és portugáliai gólyák már költenek.

Április 27. A rádióadóval ellátott három német gólya közül kettő még mindig Szíriában van, a harmadik eljutott a Boszporuszig. 40–50.000 példány még Izraelben tartózkodik, Eddig nem tudtuk, hogy ilyen sokan vannak lemaradva.

Április 28. Graham Tebb Ausztriából megírta, hogy Marcheggben csak 40 pár jelentkezett a várt 60 helyett. Ezek legnagyobb része a legutóbbi két napban érkezett. A tartós hideg idő miatt kicsi a rovarok száma is, ez valószínűleg számos madárfaj számára okoz majd táplálékhiányt.

Április 29. Peter Hirsch adatai szerint a Seewinkelbe (Ausztria) visszaérkezett gólyák száma fele az átlagos populációénak.

Május 1. Az elmúlt két napon jelentősen megnövekedett a Németországba és a Lettországba visszaérkező gólyák száma. U. Bergmanis észrevétele szerint a békászó sasok is jelentős késében vannak.

Május 2. A rádióadóval felszerelt német gólyák közül kettő Törökországban, egy Izraelben van. Bingenheimer Riedben kikelt egy fészekben három fióka.

Május 3. 43-ból 17 fészekben van gólya Rühstadtban. Ez Németország legnagyobb kolóniája.

Május 4. Valószínű, hogy a fő vonulási útvo-

nalak mentén még a gólyák 50–60%-a le van maradva. Május 5. kritikus dátum: azok a párok, amelyek nem kezdik meg a költést, meg fogják ismereni a fiókanevelés összes nehézségét.

Május 5. Ma megszámlálták a foglalt gólyafészkeket Prignitzben (Brandenburgtól északnyugatra): 147-ből 79 fészeknek van gazdája. Nagyon szomorú hírek érkeztek Törökországból. Okan Arihan értesítése szerint több mint 100 elhullott gólyát találtak Északnyugat-Törökországban, Pamukova-Adapazarinál. Dr. C. Can Bilgen (Ankara) megerősítette ezt a hírt és hozzátette, hogy Sivrihisalnál (Eskisehir) és az Aksehir-tónál is sok az elpusztult gólya. Ezek a helyek a fő vonulási útvonalakra esnek. Szerinte a százegynéhány gólyatetem csak a jéghegy csúcsa, valószínűleg több ezren pusztultak el, de a kisszámú török madarstól nehéz megbízható adatot szerezni.

A fentiekből következően hazánkban sem jobb a helyzet. A késve, kis számban és rossz kondícióban érkező gólyák költési eredményei is elmaradnak a szokásostól. Csongrád megyében, Szege, Kistelek, Mórahalom és Makó környékén az általam felmért terület 105 fészkeből 33 maradt üresen, 4-et magányos gólyák foglaltak el és csupán 68-ban volt fészkelés, 1994-ben ugyanitt 95 fészekben 2 magányos madarat és 84 fészkelőpárt regisztráltam. A fészkenkénti fiókaszám a sikeresen költő párokra számolva 2,62, az összes költőpárra számolva 2,14 volt (1994-ben 3,72 illetve 3,28). Vagyis nagyon kevés a kirepülő fióka. Más években az alacsony fiókaszám oka a 2–3 hetes fiókák pusztulása az akkor bekövetkező hűvös, esős időjárás miatt. Ebben az évben a költés kritikus időszaka alatt (kotlás, kis fiókák) nem volt tartósan rossz idő és elpusztult fiókákat sem találtam. Vagyis az ideai alacsonyabb fiókaszám oka az lehet, hogy a tavaszi vonulás során kimerült madarak eleve kevesebb tojást raktak. Nagy problémát jelent, hogy a költés az átlagos évektől kb. 4 héttel megkésett. Ha korán beköszönt az ősz, a későn kirepült, tapasztalatlan és gyenge, egyébként is kevés ideai madár nagy része elpusztulhat már a vonulás kezdetén. Az ideai év alacsony utódszámának hatását a 2000–2001 években érezhetjük majd a kevesebb visszatérő fiatal költőpárral.

Az ideihez hasonló „katasztrófa-évek” egyébként természetesek egy madárpopuláció életében, „kiheverik” a csökkenést. A tavaly kikelt nagyszámú fióka az idén még jórészt Afrikában maradt, így ezek 3–4 éves korukban, már ivarérettként ismét nagy létszámú költőállományt fognak jelenteni. Ha egymás után több évben is rossz az időjárás, természetesen hosszabb időt vesz igénybe az eredeti szint elérése. Azoknál a populációknál jelenthet súlyos gondot egy hasonló év, ahol – például emberi tevékenységek miatt – kicsi az állomány nagyság. Ezért fontos feladata a természetvédelemnek a hosszú távon életképes populáció nagyság életfeltételeinek biztosítása. ☒

A hazai gólyafelmérést és -védelmet támogatja: KKA, Mol Rt., Nitrokémia.

Bemutatjuk legkisebb rigófajunkat

Schmidt Egon

Szeptember végén, októberben számos madár-faj látogat hozzánk észak, észak-kelet felől, hogy aztán egy idő után tovább vonuljanak Dél-Európába vagy nálunk töltsék a téli hónapokat. A rendszeresen megjelenő északi vendégek közé tartozik a szőlőrigó. Kisebb és karcsúbb, mint az énekes rigó, amelyhez egyébként meglehetősen hasonlít, csakhogly felül sötétebb barna, jól látható világos

kig a közelben etetik őket tovább.

Hazánkban októberben és novemberben találkozhatunk a leggyakrabban szőlőrigókkal, de rendszeresen láthatjuk a téli hónapokban is, amikor gyakran fenyőrigókkal társul. Budapesten évente megjelennek például a Népligetben, ahol az ostorfa bogyóival táplálkoznak. Röptükben nyújtott „pszii” hangjukról és rozsdaszínű szárnybélésükről is felismerhetjük őket (az énekes rigó szárnybélése okkersárgás). Gyakran keresgélnek az avarban, ezt folyóárterekben, erdei vágásokban is megfigyelhetjük. Ugyanúgy forgatják a leveleket, mint a fekete rigó és egyes példányok (talán a városokban keltek?) kifejezetten bizalmasak, az embert közelre bevárják. Decemberben, de később is a tél folyamán gyakran hallottam kórusban éneklő szőlőrigókat. Ilyenkor a magas fák koronájában ültek egymás közelében, tollaikat kissé felborzolták, úgy énekeltek. Énekük ilyenkor kissé monoton csicsérgés (songsong), néha a fenyőrigók reszelős hangjára emlékeztető motívumokkal, de kora tavasszal néhány hímet már „kitörve” hangosan is hallottam énekelni. Egyikük az erdei pacsirta „dlü-dlü-dlü” strófáját, egy másik a kerti rozsdafarkú dalának egyes motívumait keverte az énekébe. Az irodalom a szőlőrigó énekét gyakran az énekes rigóéhoz hasonlítja, teljesen alaptalanul. Erről tavasszal bárki maga is meggyőződhet.

Madarunk tápláléka a költőhelyeken főként gilisztákból áll, de rovarokat is fogyaszt. Télen bogyókkal és gyümölcsökkel él. ☒

Szőlőrigó (grafika: Péchy T.)

szemsávja van, alsóteste sötétben foltozott, oldalait feltűnő hosszúkás rozsdavörös mező díszíti. Hím és tojó hasonló színezetű. Fészkelő hazája Európa és Ázsia északi tájai, ahonnan minden ősszel nagy tömegek indulnak dél felé. Szórványosan fészkel Német- és Lengyelországban, Ausztriában és Szlovákiában is, de miután lassan terjeszkedik dél felé, nincs kizárva, hogy egy-egy pár előbb vagy utóbb hazánkban is felbukkan. Egyes északi tájakon, például Izland szigetén, Norvégiában, Svéd- és Finnországban igazi városi madár lett és akár nálunk a fekete rigó, parkokban, kertekben fészkel. Egyébként nedves talajú erdőkben, nyíreszekben, égeresekben költ, de megtaláljuk a fenyvesekben is. A párok általában félhektáros területet birtokolnak, és évente egy vagy két alkalommal nevelnek fiókákat. A fészket a tojó építi és annak helyének kiválasztásában éppen olyan sokoldalú, mint a fekete rigó. Fiatal fenyőfa sűrű ágai között, fű- és nyírfatörzsek elágazásaiban, máskor a talajon vagy épületek alkalmas zugaiban költ. Az általában 5-6, szürkészöld alapszínen foltozott tojásan a tojó egyedül kotlik, a fiókák 12-13 nap alatt kelnek ki és körülbelül ugyanennyi idő elteltével hagyják el a fészket. Szüleik ezután önállósodásu-

BirdLife- partnereink

Név: Hrvatsko Društvo za Zaštitu Ptica i Prirode (HDZPP) • **Magyar név:** Horvát Madártani és Természetvédelmi Egyesület • **Alakulás éve:** 1984 • **Taglétszám:** 370 • **Folyóirat:** *Troglodytes* (1) • **Elnök:** Jasmina Mužinić • **Fizetett alkalmazottak száma:** 0 • **Cím:** Ilirski Trg. 9, HR-41000 Zagreb, Croatia • **Tel. & Fax:** +385 41 33 08 61

Hamvas rétihéja védelme a Hevesi-síkon

Tóth László-Fatér Imre

Fent: Megindulnak az aratógépek
Lent: A veszélybe került hamvas rétihéja fészek

Népi nevén rétikánya, bagolyhéja, bagószemű-, bagolyfejű kánya, hazánk egyik ritka, fokozottan védett ragadozómadárfaja. A Vörös Könyv besorolása alapján a kipusztulás által aktuálisan veszélyeztetett állatfajok között tartjuk nyilván.

Kisebb-nagyobb költőállományai Európában a 60. szélességi körig, Ázsiában a Jenyiszejig található meg. Legjelentősebb állományai Spanyolországban, Portugáliában, Franciaországban, a Balti

államokban és Oroszországban élnek. Magyarországon mintegy 150-re tehető a költő párok száma.

Eredeti természetes élőhelyei a vízenyős, nedves rétek, turjánosok, mint például a Hanság vagy Ócsa környéke. Ezeknek a biotopoknak a fogyatkozása miatt megjelenik mint költő faj a kalászos gabonavetéseken és lucernatáblákban.

Vonuló madár, március utolsó napjaiban, április elején érkezik hazánkba. A tavaszi vonulást követően májusra már csak a nálunk költő párok mutatkoznak. Szeptember folyamán vonul telélőhelyére, a trópusi Afrikába.

Heves megye déli részén két éve kezdtünk aktív védelmével kiemelten foglalkozni, az MME Bükki Helyi Csoportjának szervezésében, a Bükki Nemzeti Park Igazgatóságának támogatásával.

Mint minden fajvédelmi programnál, első feladatunk a fészkelő párok felkutatása és a veszélyeztető tényezők meghatározása volt.

A vizsgált területen (közel 100.000 ha) 8–10 pár hamvas rétihéja költését regisztráltuk, a fészkek szinte kivétel nélkül kalászos gabonában (őszi búza, tritikálé) voltak. Mivel a fészkek kijáratok kirepülése az aratást követő időszakra esik, védelmi beavatkozás nélkül a fiókák biztos pusztulása nyilvánvaló. Tapasztalataink szerint a legfőbb veszé-

lyezettő tényező – gabonában költő párok esetében – az aratás.

A rétihéják megérkezésétől kezdve figyelemmel kísértük mozgásukat, a nászrepülés időszakában lehatároltuk, hogy mely régiókban koncentrálnak. A fészkek helyének pontos meghatározására a fiókák kikelése után került sor.

A tojásrakás május közepén kezdődik, 28–30 napos kotlás után kelnek ki a fiókák, ezután öt hét fiókanevelési időszak következik. Egy fészkealj általában 3–5 tojásból áll, ebből kedvező körülmények között 3–4 fióka kirepülésére lehet számítani.

Csak a tojó kotlik a tojásokon, a hím pedig el látja öt táplálékkal. A zsákmánnyal érkező hím egyenes vonalban közelíti meg fészket, jellegzetes éles hangjára párja kirepül a növényzetből és általában a levegőben veszi át a zsákmányt. Ez a jellegzetes zsákmányátadás, valamint az azt követő fészekre repülés jó alkalmat ad a pontos helymeghatározáshoz. Veszélyeztetett fészkealjknál megkeressük a fészket és műanyag hálóval körülkerítjük. A 3–4 m átmérőjű kerítés megvédi a fiókákat a szörmés ragadozóktól, és megakadályozza, hogy kirepülés előtt elhagyják a fészket. Eddigi tapasztalataink alapján a szülőket nem zavarja a kerítés, felállítása után 2–3 órával zavartalanul folytatják az etetést. Aratáskor a háló körüli néhány méteres védőzóna meghagyásával, vagy szalmabálás álcázással megóvható a fészkealj. A védőzóna kis területű (20–100 m²), nem jelent mérhető terméskiesést, ezért előzetes egyeztetés után minden esetben sikerült megegyezni a tulajdonosokkal.

Az elmúlt két évben kilenc fészkenél alkalmaztuk ezt az eljárást. Mind a kilenc esetben sikeresen röptették fiókáikat a szülők, fiókakori elhullást nem tapasztaltunk, viszont öt fészkealjban találtunk egy-egy záptojást. A fiókákat kirepülés előtt (kb. 4. hetes korukban) meggyűrűztük és rögzítettük biometriai adataikat. Az ellenőrzések során gyűjtött maradványokból következtettünk táplálékukra, mely elsősorban mezei pacsirta fiókából és mezei pocokból állt.

A költési eredmények alapján sikeresnek ítéljük az általunk alkalmazott fészekvédelmi módszert, különösen, ha figyelembe vesszük azt, hogy e nélkül a fészkealjok a mezőgazdasági művelés áldozatául esnének. Véleményünk szerint az ország más hamvas rétihéja élőhelyein is fennáll ez a veszély, de szakszerű védelemmel biztosítható a fiókák életben maradása és kirepülése. ☒

Fent: Hálóval körülkerített védőzóna (fotók: Fatér I.)
Lent: A tojó tovább eteti fiókáit (fotó: Péchy T.)

Hogyan készülnek fel a növények a télre?

Kecskés Ferenc

A mérsékelt és hideg égöv növényfajainak talán legszembetűnőbb alkalmazkodása, hogy képesek az élet számára kedvezőtlen időszak, a tél átélésére. A növényi élet szempontjából a tél több környezeti tényező hosszabb-rövidebb ideig tartó pesszimumát jelenti. Együttesen hat az alacsony hőmérséklet, a rövidebb ideig tartó és fényszegényebb megvilágítás. E tényezők döntően befolyásolják az anyagcserét. A lombhullató fajoknál gyakorlatilag nullára csökken a fotoszintézis és a vízforgalom.

A hajtásos növények e kedvezőtlen időszak átélésére különböző szerveikben, szerveiken embrionális hajtáskezdeményeket, megújuló rügyeket képeznek. Ezekről egy korábbi cikkünkben már szoltunk, de nem esett szó azokról a tényezőkről, amelyek a túlélést biztosítják. A rügyek fotoszintézisre képtelenek, életük e szakaszában heterotróf módon asszimilálódnak. Életben maradásuk fontos feltétele tehát a tartalék tápanyag, amelynek felhalmozása a télre való felkészülés talán legszembetűnőbb mozzanata.

Melyek ezek a tápanyagok és hol raktározódnak?

A tartalék tápanyagok kémiaiilag három csoportba sorolhatók:

1) Zsírok és olajok – A glicerinnek nagy szénatom számú (16, 18) karbonsavakkal képzett észterei. Tápértékük magas. A sejtben emulzió, önálló csepp vagy szemcse formájában fordulnak elő. Főként a magvak raktározó alapszövetében található. Számos fajtáját ismerjük és használjuk is. A kókuszpálma terméséből kivont kókuszszirt elsősorban szappangyártásra használják, a kakaóvaj az édesipar fontos alapanyaga, de felhasználják még gyógyszerek és kozmetikumok készítésére is.

Az olajokat száradási tulajdonságuk alapján osztályozzák. Száradó olajokat tartalmaz például a len vagy a mák magja. A napraforgó félig száradó olaja fontos ételiszter, de az ipar is felhasználja. A nem száradó olivaolaj közkedvelt étkezési cikk. Ebbe a csoportba tartozik a ricinusolaj is, amelynek hashajtóként való alkalmazása közismert. Azt, hogy a repülőgépipar is használja arról kevesebben tudnak.

2) Szénhidrátok – A szénhidrátok közül tartalék tápanyagként a diszacharidok és a poliszacharidok közé tartozó vegyületek szerepelnek. A diszacharidok vízben jól oldódnak, a vakuolumokban sejtmedv formájában raktározódnak. Legismertebb formájuk a nádcukor (szacharóz) és a

malátacukor (maltóz). A cukornád a szárában, a cukorrépa a raktározásra módosult gyökerében, a raktározó karógyökerében halmozza fel. Innen vonja ki ipari méreteken az ember és használja fel ételmezés céljára. A poliszacharidok csoportjából néhány vízben oldódó szintén a sejtmedvben található. Ilyen például az inulin, amely többek között a csicsóka ággumójában, a dália gyökérkoloncaiban fordul elő. Vízben nem oldódó poliszacharidok a keményítők. A fotoszintézis elsődleges termékeként jön létre sok szőlőcukor molekula egymáshoz kapcsolódásával a szintestekben. A képződési helyéről maltóz egységekre bomolva szállítódik el a raktározás helyére, ahol ismét keményítővé áll össze. A keményítő szilárd szemcséket alkotva fordul elő a sejtekben, általában a szintelen szintestek, a leukoplasztiszok tartalmazzák. A raktározott keményítőszemcsék alakja és szerkezete fajra jellemző. A keményítő gyakran előfordul magvak táplálószövetében, például a búza vagy a rizs szemtermésében, vagy raktározásra módosult szervekben, például a burgonya föld alatti hajtásában, magyarul a krumpliban. Tápanyagként való felhasználásakor víz felvételével szőlőcukor molekulákra bomlik. A keményítőnek az ételmezésen kívül számos ipari felhasználása van. Ezek közül talán a legtöbbféle növényi keményítőt a szeszipar és a vegyipar használja. A vodka, a whisky, a sör alkoholtartalmának alapja a gabonakeményítő.

3) Fehérjék – A fehérjék főként magvak tartalék tápanyagaként fordulnak elő. Legjellemzőbb megjelenési formájuk az aleuron szemcse. Ezek gömb, tojásdad alakú képletek, fehérjék mellett gyakran tartalmaznak kis mennyiségben más anyagokat is, például szénhidrátokat. Az aleuron szemcsék szerkezete lehet homogén vagy heterogén.

A homogén aleuron csak egyféle fehérjéből épül fel. A búza maghéja alatt külön sejtrétegben, úgy nevezett aleuron-rétegben halmozódik fel apró szemcsék formájában. A pillangósvirágúak magjában ugyanabban a sejtben keményítő szemekkel együtt figyelhetjük meg.

A heterogén aleuronszemcsék többféle, eltérő kiválású fehérjéből alakul ki. Szerkezetük alapján háromféle típusát szokták elkülöníteni. Az egyik típus fehérjei három részre különülnek el: alapanyagra, globoidra – ezek erősen fénytörő gömböcskék – és krisztalloidra vagy más néven fehérjekristályra. A másik típus szerkezetében csak két részre különül el. Vagy alapanyagból és globoidból vagy alapanyagból és krisztalloidból áll. A harmadik típusban a fehérjék mellett kalcium-oxalát kristályok is alkotóként szerepelnek. ☒

A Chernel István Madártani és Természetvédelmi Egyesület tevékenysége

dr. Gyurác József-Bánhidi Péter

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Chernel István Vas megyei Csoportja 1974-ben alakult azzal a céllal, hogy társadalmi hátteret biztosítson a Vas megyében folyó nem állami természetvédelemnek és madártani kutatásoknak. 1995-től önálló jogi személyként működik, de továbbra is az MME célkitűzéseivel összhangban. Az egyesület tagjai a társadalom legkülönbözőbb rétegeiből kerülnek ki, de a többségük diák. A nyolcvanas évek végére taglétszámunk meghaladta a kétszáz főt, de a kilencvenes években a tagdíjmelés és a megélhetési nehézségek miatt ez a szám jelentősen csökkent. A csökkenés folyamatát az utóbbi években végzett céltudatos nevelő és szemléletformáló munkával sikerült visszafordítani, így jelenleg 97 fizető tagunk van. Főállású alkalmazottunk nincs. Jelentős eredményeket értünk el a faj- és élőhelyvédelem, valamint a fiatalok természetvédelmi szemléletformálása területén.

1974 óta pontos képünk van a Vas megyében költő fehérgólya-állomány évenkénti alakulásáról. Minden évben az ÉDÁSZ és a Fertő-Hanság Nemzeti Park segítségével áthelyezzük és magasztjuk a veszélyeztetett fészkeket. Vas megye az ország második gólyák által legsűrűbben lakott megyéje.

1988-ban felmértük a templomtornyokban költő gyöngybagoly-állományt. A költőládák készítését és kihelyezését 1995-ben kezdtük el, de csak az idén lendült be ez a programunk. Eddig 7 költőládát helyeztünk ki, 9 vár kihelyezésre. A jövőben még intenzívebbé szeretnénk tenni a gyöngybagoly védelmét.

1991-től folyamatosan figyelemmel kísérjük a vas megyei homokbányákban költő gyurgyalag-ál-

Fent: Madárgyűrés a tömördi táborban
Lent: Áthelyezett gólyafészkek

lományt és a költést veszélyeztető tényezőket. Ez év májusában sikeres tárgyalást folytattunk az illetékes szervekkel a gercei homokbánya falának lerészűzésének megakadályozása végett, ahol Vas megye legnagyobb gyurgyalag kolóniája költ. 1997-ben 27 párt számoltunk meg itt.

1993-ban elkészítettük a Kőszegi Tájvédelmi Körzet ragadozómadár fészkekataszterét, elősegítve ezzel a TK természetvédelmi kezelését.

Az MME Zalai Csoportjának Denevérvédelmi Munkacsoportja támogatásunkkal és közreműködésünkkel 1995-96-ban felmérte az Őrség és a Kőszegi-hegység épületlakó denevérfaunáját és elvégezte a szükséges védelmi munkákat (ürülék lefordása a templomok padlásáról).

Folyamatosan gyűjtünk adatokat a kétéltűek vas megyei előfordulásáról és a kétéltűek legjelentősebb szaporodóhelyeinek állapotáról.

Folyamatos kutatásaink alapján zoológiai értékelést készítettünk a tervezett Csörnöcmenti Tájvédelmi Körzet kialakításához. Rendszeres botanikai-zoológiai állapotfelmérést végzünk a Répce menti mocsárrétek védetté nyilvánításához. Kezdeményezésünkre az utóbbi terület védetté nyilvánítási eljárása folyamatban van. A rétek jelentős haris költőhelyek is. 1995-ben az Európa Közösség támogatásával osztrák-magyar Nemzetközi Környezetvédelmi Tábor szerveztünk a háromoldalú Őrségi Natúr Park népszerűsítésére és előkészítésére. 10 országból voltak résztvevők. 1996-ban a Pro Vértes Közalapítvány segítségével megvásároltuk a tömördi Nagy-tavat és környékét (15 ha), ahol 1983 óta végzünk adatgyűjtést és szervezünk élőhelymegőrző munkákat. E rétekkel, cserjésekkel, erdővel határos mocsár élővilága nagyon gazdag. A század elején Chernel István egyik kedvelt vadászterülete és madármegfigyelő helye volt, így a mai megfigyeléseinket az Ő közel száz-

Fent: A megvásárolt
Tömördi-mocsár
(a szerzők felvételei)
Lent: Fialat szárcsa
(fotó: Posztós Cs.)

éves adatsoraival tudjuk összehasonlítani. 1996-ban itt került befogásra a bonelli füziike második hazai példánya. A rétek beerdősödését és a tó feltöltődését szeretnénk megakadályozni, illetve lassítani a fák, bokrok kivágásával, valamint a nád, sás lekasálásával. Madárvédelmi pályázatokon évente több mint száz általános iskolás és óvodás vesz részt írásokkal, rajzokkal. A rajzokból kiállításokat rendezünk, a legjobbakat ingyenes táborozási lehetőséggel, madárhang-kazettákkal és köny-

vekkal jutalmazzuk. 1983 óta évente közel 100 diák tölt egy-két napot, hetet, természetvédelmi táborainkban. Az ország legkülönbözőbb vidékeiről jönnek táborozók. Táborainkat a tömördi tónál és a Csörnóc-patak völgyében, Szarvaskend község határában rendezzük. 1991-ben megrendeztük a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület III. Tudományos Ülését, melynek előadásanyaga könyv formájában is megjelent. A tagság és mások jobb tájékoztatása céljából 1996-tól saját kiadványunk is van *Cinege* (Vasi Madártani Tájékoztató) névvel, melyet tagjaink és támogatóink ingyen megkapnak. Az egyesület eredményeiről, rendezvényeiről a helyi sajtó részletesen beszámol.

Természetvédelmi munkánkat a Vas Megyei Tanács 1989-ben Gayer Gyula emléklappal ismerte el. Különböző munkáinkkal a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium *Nem védett területek természeti értékeinek feltárása* című pályázatain rendszeresen jó eredményeket érünk el: 1993-ban 1. díj, 1994-ben 3. díj, 1995-ben 4. díj. ☒

Madarászton Biharugrán!

A *Madártávlat* hasábjain már többször adtunk hírt a biharugrai halastavakról. Ez az ország második legnagyobb halastórendszere, ami igen jelentős madártani értékeket is rejt! Ennek a megmentése vezette egyesületünket, amikor 1993-ban, a terület privatizációja során külföldi támogatásból üzletrészt szereztünk a tulajdonosi körben. Az eltelt évek során legfontosabb feladatunk volt a gazdálkodással megteremteni a vásárláshoz felvett banki hitel visszafizetésének fedezetét. Az igen jelentős anyagi teher mellett érdemi beruházás, fejlesztés nem indulhatott el. Most azonban egy ki-

sebb volumenű felújítás lehetővé teszi, hogy aki szeretne a tavakkal és a környékkel megismerkedni, az megfelelő színvonalú szállást találjon ott-tartózkodása idejére.

A halastavak tulajdonosa, a Mercuriusz Kft. a volt munkásszállóját felújította. Ennek során 2x5 ágyas szoba, fürdő, WC és konyha áll az odalátogatók rendelkezésére. A szállás Biharugra községben található. A község megközelítése autóval: 44-es főút Gyula-Sarkad-Zsadány-Biharugra, 42-es főút Berettyóújfalú-Mezősas-Körösszakál-Biharugra útvonalon. Busszal a Gyula-Debrecen között közlekedő menetrendszerinti járatral. A szállás költsége 500 Ft/fő/nap, egyesületi tagoknak (érvényes tagsági igazolvány felmutatása mellett) 400 Ft/fő/nap. Kérem, hogy az érdeklődők szállásigényüket előzetesen Vasas András biharugrai kollégánknak telefonon vagy levélben jelezzék. Cím: 5538 Biharugra, Halas u. 1., tel.: (66)375-500.

Minden madarásznak nyugodt szívvel tudom ajánlani. A tavak madárvilága igen változatos, völgységi időszakban több tízezer réce és lúd talál nyugodt pihenőhelyet. A leeresztett tavak iszapjain partimadarak figyelhetők meg. Érdekes kirándulások tehetők a környéken is pl. a Sebes-Körösménán, az erdővel szabdalts pusztákon stb. A tavak között kiépített kitekintő és megfigyelőtorony segíti a nyugodt madarászást. Minden látogatótól kérem, hogy a látott fajokról készítsen egy összefoglalót és azt juttassa el Vasas Andrásnak.

Éljenek a lehetőséggel, látogassák meg hazánk egyik legértékesebb vizes élőhelyét. Élményekben gazdag madarászást kívánok mindenkinek, aki felkeresi a tavakat.

Dénes Péter

Pusztuló gyurgyalagok

Dr. Gyurácz József

A Központi Környezetvédelmi Alap által támogatott, fokozottan védett állatfajok kutatásával, megőrzésével foglalkozó országos programok kö-

megszüntetni, valamint a lakosság tájékoztatása, szemléletformálása.

A gyurgyalagok jelentős része homokbányákban költ, ezért a bányatulajdonosok, üzemeltetők figyelmét ezúton is szeretnénk felhívni arra, hogy költési időszakban a madarak által lakott falaknál ne végezzenek bányászatot. A felhagyott bányák rekonstrukciójakor a baleset-megelőzési szabá-

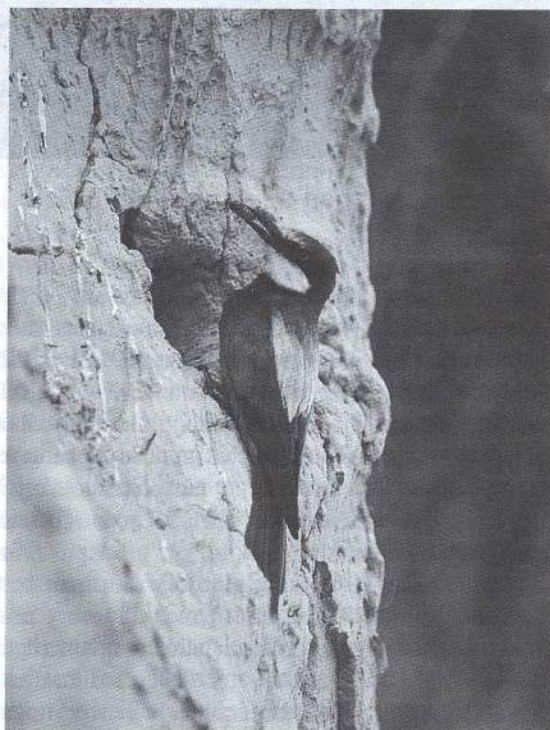
Fent: Az emészthetetlen kintint visszaöklendező gyurgyalag

Lent: A költőüreg szájában
(fotók: Péchy T.)

zül a gyurgyalag-védelmi program koordinálását a Chernel István Madártani és Természetvédelmi Egyesület végzi, melyben az MME 11 helyi csoportja vesz részt. Az egyesület a Berzsényi Dániel Tanárképző Főiskola Állattani Tanszékének segítségével 1991 óta rendszeresen felméri a Vas megyében költő gyurgyalagok számát, a költőtelepek földrajzi eloszlását. Ez a feltűnően színes tollazatú madárfaj meredek, függőleges lösz-homokfalakban készíti költőüregét. Tápláléka elsősorban méhek, darazsak, szitakötők és lepkék. A telet Afrikában, a Saharától délre tölti. Magyarországon 1985 óta fokozottan védett állatfaj.

A gyurgyalag hazai költő állománya fokozatosan csökkent az utóbbi évtizedekben, melynek oka összetett. A meredek partfalú folyószakaszok szabályozása, a felhagyott homokbányák meredek falainak elgyomosodása, lerészszűzése, szeméttel való feltöltése csökkenti a költésre alkalmas, csupasz, függőleges falakat. A költési időszakban végzett homokbányászat a fiókák pusztulását okozhatja. A vegyszerezés és a madarak vadászata szintén a fajt kedvezőtlenül érintő tevékenységek. Az országos védelmi program célja a hazai gyurgyalag állomány nagyságát, elterjedését a lehető legpontosabban felmérni, az egyes költőtelepeket veszélyeztető tényezőket feltárni és lehetőség szerint

lyok betartásával hagyják meg a gyurgyalag megtelepedésére alkalmas függőleges falakat. Erre mutat jó példát a gércei Faluszövetkezet, amelynek homokbányájában továbbra is biztosított Vas

megye legnagyobb gyurgyalagtelepének fennmaradása. Reméljük, hogy a program végeztével több, hasonló jó eredményről tudunk beszámolni a *Madártávlat* olvasóinak. ☒

Augusztus 8-án az MME-hez érkezett meghívás alapján részt vettem a Jászberényi Mézvásár keretében megrendezett fórumon, ahol a gyurgyalagot kellett védenem a meglehetősen dühös méhészekkel szemben. Mint tudjuk a probléma nem új, de úgy tűnik, hogy a gazdasági helyzet romlásával, illetve stagnálásával párhuzamosan a gyurgyalagokkal szembeni érzékenység is nagyobb, amit tetéz az is, hogy az állomány növekedésével a károk is nőnek.

Bár országos viszonylatban a károk nem igazán jelentősek, egy-egy méhészt érzékenyen érinthet, amikor az állományát augusztusban meglepik a vonuló csapatok.

„Természetesen” a méhészek az állománynövekedésre, illetve a károokra hivatkozva megpróbálnak

fellépni a faj védelmének feloldása, illetve a kártalanítás érdekében, illetve illegálisan a faj irtása érdekében is. A fórumon is, és az azt követő beszélgetések keretében is többen beismerték, hogy ők bizony előkapják a puskát, illetve egy atkairtó szert (Perizint) alkalmaznak, ami állítólag idegméregként hat a gyurgyalagra.

Valószínűleg a védelem feloldásába a TvH nem fog belemenni, de a konfliktusok kezelése érdekében szükségesnek tartom, hogy a méhész érdekvédelmi szervezetekkel közösen (hasonlóan a halastó kérdéshez) lépéseket tegyünk a kármegelőzés, riasztást szolgáló kutatásokban, illetve a kárbecslési módszerek kifejlesztésében, különben az illegális pusztítás folytatódni vagy növekedni fog.

A fentiekből következően az MME-nek részt kell vennie a kármegelőzés és a gyurgyalag okozta károk értékelését célzó vizsgálatokban. A kezdeti lépések már megtörténtek. Az MME Elnöksége elé került a gyurgyalagok kérdése. **szabi**

Nászruhás kékcsőrű réce
gácsér (fotó: Péchy T.)

Súlyos veszélyben a spanyol kékcsőrű réce állomány

Spanyolországban a Kormányzat jelentős anyagi áldozatvállalásának köszönhetően a kipusztulás szélére került kékcsőrű réce állományt (1977-ben 22 példány) sikerült felerősíteni. Ma az állomány 700 példány körüli, de a hibridizáció miatt legalább olyan mértékben veszélyeztetett mint korábban. A Nagy-Britanniában élő és egyre növekvő állományú betelepített Észak-Amerikai kékcsőrű réce (*Oxyura jamaicensis*) mind gyakrabban települ át Spanyolországba és kereszteződik európai rokonával. Miközben a kékcsőrű réce állomány növekszik egyre több lesz a betelepülő észak-amerikai is. 1994 végén 53 észak-amerikait és hibridjeit lőtték ki spanyolországban, ennek ellenére mára

ismét újabbak jelentek meg. A SEO – BirdLife Spanyolország – egyre elkeseredettebb küzdelmet folytat az európai kékcsőrű réce állomány megőrzéséért, amely jelen körülmények között csak úgy lehetséges, ha Nagy-Britanniában megkezdik az észak-amerikai kékcsőrű réce állomány szabályozását. A SEO kéri, hogy aki csak teheti, kérje az Egyesült Királyság Környezetvédelmi Minisztériumát a mielőbbi intézkedésre.

A levelet az alábbi címre kérik küldeni: The Secretary of State for the Environment Department of the Environment 2 Marsham Street London SW 1P 3EB UK. Kéri továbbá, hogy egy másolatot küldjenek Christine Harry (European Wildlife Division Tollgate House Houlton Street Bristol BS2 9DJ UK) és Juan Croado (Ctra. de Húmera, 63, 1: 28224 Pozuelo de Alarcon, Madrid Spain) címére is.

Tervek Európa globálisan veszélyeztetett madárfajainak megmentésére

Európa 23 legveszélyeztetettebb madárfajának (mind globálisan is veszélyeztetett) megőrzésére irányuló programokat olyan tervekkel fogják segíteni, amelyek az állománycsökkenés megállítását, és a populációk helyreállítását tűzik ki elsődleges célul. Ezeket a tervezeteket a BirdLife International és a Wetland International állította össze az Európai Unió bizottságának (European Commission) anyagi támogatásával.

A listán egyrészt endemikus fajok, mint a Madeira szigetén élő *Columba trocaz* (egy galambféle), másrészt nagy elterjedési területtel rendelkező fajok, mint például a tűzok szerepelnek. A munkatervek említést tesznek a fajok státuszáról, ökológijáról, az őket fenyegető veszélyekről és az aktuális védelmi problémákról.

23 faj védelme szerepel a LIFE program 46 legfontosabb teendője között. A tervek segítenek olyan programok felépítésében, amelyek beleillenek az e fajok megmentésére irányuló legsürgősebb teendők közé.

Eddig összesen 25 program kapott anyagi támogatást. Ezek közül néhány:

Faj	Programok száma	A támogatás összege ECU-ban	Az érdekelt országok
Barátkeselyű	1	135 000	Spanyolország
Kis lilik	1	400 000	Görögország
Spanyolsas	1	9 157 700	Spanyolország
Galléros tűzok	1	170 000	Spanyolország
Haris	2	1 182 000	Franciaország, Írország, Anglia, Belgium
Korallsirály	1	494 000	Görögország
Márványos réce	1	300 000	Spanyolország
Vékonycsőrű póling	3	3 494 000	Belgium, Görögország, Olaszország
Tűzok	5	3 649 000	Görögország, Portugália, Spanyolország
Kékcsőrű réce	1	20 800	Olaszország
Borzas gödény	1	1 120 000	Görögország

75 éves a BirdLife

Szemelvények a BirdLife életéből

1922. június 22. A Nemzetközi Madárvédelmi Tanács (International Committee for Bird Protection - ICBP) első találkozója Londonban. Az ülésen 11 alapító tag vett részt.

1920-as évek Betiltották a tinamuk kivitelét Argentínából. Ausztráliában is szabályozták az élő madarakkal való kereskedelmet.

1933 Határozat született, melyben az európai és az észak-afrikai kormányokat arra ösztönözték, hogy legalább 3 évre tiltsák be a fűrj importját, exportját a madár állományának csökkenése miatt.

1950-es évek Nemzetközi egyezmény született az olajjal szennyezett tengerek védelmére. Felismerték a Camargue (Rhone-Delta) védelmének szük-

ségességét az ott található nemzetközi jelentőségű értékek miatt.

1952 A spanyolországi Coto Donana területet európai jelentőségű madárélfelhelyé (IBA) nyilvánították, ez a terület ad otthont ugyanis a veszélyeztetett spanyolsasnak (*Aquila adalberti*).

1960 Sikeres tiltakozás Nagy-Britanniában a Japánból érkező verébkonzervek behozatala ellen.

1966 Az első Vörös Könyv megjelenése.

1970 Az ICBP világkonferenciáján ragadozómadár- és bagolyvédelmi munkacsoport alakult.

1975 Az első ragadozómadaras világkonferencia.

1986 Thaiföldön újra felfedezték a kipusztultnak hitt Gurney pittát, programot indítottak megmentésére.

1987 Indonéziában programok indultak a Bali seregély védelmére. Elindították a vékonycsőrű póling megőrzésére irányuló programokat. A faj világállományát 1000 és 2000 közöttire becsülték.

1993 Március elsején a szervezet nevét BirdLife International-ra változtatták. Októberben megtartották az első Madármegfigyelési Világnapot. Több mint 200 szervezet vett részt benne.

1994 A japán BirdLife partner (Wild Bird Society of Japan) megvásárolt egy rezervátumot a veszélyeztetett vöröskoronás daru védelmére.

1995 A Madármegfigyelési Világnap alkalmával több mint 150 ezer ember és 177 szervezet vett részt. Az OTOP (a lengyelországi BirdLife partner) új védett területet nyitott meg, hogy segítse a csíkosfejű nádiposzáta védelmét.

kuhi

Ismét saskeselyűk az Alpokban

Augusztus végén siker koronázta a francia és a svájci környezetvédők évtizedes erőfeszítéseit: a francia Alpokban méltóságteljes szárnycsapásokkal a levegőbe emelkedett és körözni kezdett egy fiatal saskeselyű. Az esemény azért olyan jelentős, mert ez a fióka 1880 óta az első ilyen madár, amely nem mesterséges keltetőben, illetve fogságban látta meg a napvilágot.

A genfi székhelyű Alp Action és a francia APEGE szervezet tizenegy évvel ezelőtt látott neki annak a feladatnak, hogy hosszú évtizedek után ismét „meghonosítsa” Európa legnagyobb termetű keselyűjét az Alpokban. A saskeselyű (*Gypaetus barbatus*) a régebbi kiadású szakkönyvek szerint kizárólag a Balkán-félsziget déli részén, Korzika és Szardínia szigetén, valamint a Pireneusi-félsziget 2–3000 méter magas hegységeiben él. Az újabb keletű irodalom már arról is tud, hogy a 90-es évek eleje óta visszavadtítási kísérletek folynak a fajjal Ausztriában.

Az Alpokban, Európa legmagasabb hegységében a XIX. század végéig jelentős számban élt e hatalmas madár. (Az öreg madarak testhossza 100–120 cm, szárnyuk fesztávolsága 235–300 cm.) Mintegy százhusz évvel ezelőtt azonban átfogó irtóhadjárat indult ellene, s ennek következtében néhány évtized alatt kipusztult. Az utolsó példányt

az olasz Alpokban lőtték ki a huszas évek elején. A saskeselyűt viszonylag könnyű felismerni: repülés közben, alulról nézve hatalmas sólyomra emlékeztet. Szárnya hosszú és jóval keskenyebb, mint a barát- vagy fakókeselyűé. A szárnyak éle tompaszögben hajlik (a másik két fajé teljesen egyenes), a fark pedig ék alakú, mint a hollóé. Táplálékát főként elhullott állatok képezik; különös „szokása”, hogy a tetemek csontjait a magasból a sziklára ejti, így jutva hozzá a csontvelőhöz. A saskeselyű 1–2 tojást rak, a kikelt fióká(ka)t a szülők 7 hétig etetik, gondozzák.

A szóbanforgó példány „apja” az innsbrucki (Ausztria) állatkertben született, s 1988-ban bocsátották szabadon Franciaország Savoie tartományában (Genfől délre). A tojó a svájci Garenne állatkertjében bújt ki a tojásból, őt egy évvel később ugyanott engedték szabadon.

A két madár 1992-ben talált egymásra, párosodási kísérleteik azonban mostanáig meddőek maradtak. Idén végre siker koronázta próbálkozásukat, s ez egyúttal azt is jelentette, hogy beérett a francia és svájci madarászok évtizedes munkájának gyümölcse. A faj alpesi visszahonosításában rajtuk kívül Németország, Ausztria és Olaszország szakemberei is részt vesznek. Az első saskeselyűket 1986-ban engedték szabadon, azóta összesen 72 madarat röptettek el az Alpok öt különböző vidékén.

Dorogman László

Új hírek a sárganyakú fogolyról

Vietnám endemikus madárfaja, a sárganyakú fogoly (*Arborophila davidi*), amelyet egyetlen, 1927-ben gyűjtött példány alapján írtak le, a legkevésbé ismert tagja nemzetségének. Annak ellenére, hogy 1991-ben a BirdLife kutatócsoportja ráakadt a Cat Tien Nemzeti Parkban, a fajt továbbra is rejtély fedte egészen mostanáig, amikor Ázsia egyik legveszélyeztetettebb madarává nyilvánították.

Hosszú ideje gyanították már, hogy előfordul a Cat Tien melletti Cat Loc Nemzeti Parkban is. Ezt a BirdLife vietnámi programja, az Amszterdami Egyetem és a Leideni Nemzeti Múzeum által küldött csoportnak sikerült megerősítenie.

A Cat Loc Nemzeti Parkban áprilisban tett egyhetes látogatás során a sárganyakú fogoly közönségesnek bizonyult a legkülönbözőbb típusú élőhelyeken (bokrosok, bambusz és örökzöld erdők). Hangja és élőhelyigénye a csíkos hátú fogollyal (*Arborophila brunneopectus*) való közeli rokonságát erősíti meg.

Több mint 25 alkalommal sikerült megfigyelni a fajt az egy hét alatt. A háborgatott, és védett területen kívüli élőhelyekhez való alkalmazkodóképessége miatt kérdésessé vált a jelenlegi veszélyeztetettségi kategória, amelybe tartozik. A BirdLife 3 éve itt tett látogatása óta azonban nagyobb területen kiirtották az őshonos erdőt a nemzeti parkon belül, hogy oda indusdió ültetvényt telepítsenek.

Annak ellenére, hogy ez az egyetlen terület Vietnámban, ahol a jávai orrszarvú még él, a rezervátum nem élvez védeltséget, és az erdőirtások felügyelet nélkül, riasztó mértékben folynak. A BirdLife vietnámi munkáját az Európai Unió támogatja.

Madárvonulás és üvegházhatás

A Föld légkörének fölmelegedése veszélyezteti a vonuló madarakat: a tengerpartokat elárasztó víz, az évszakok kezdetének eltolódása és a csapadékmennyiség csökkenése hosszú távon a madárvonulás megszűnését, a vonuló fajok kipusztulását vonhatja maga után – figyelmeztetnek a WWF szakértői.

A WorldWide Fund for Nature washingtoni sajtókonferenciáján 15, a vonuló madárfajok szempontjából fontos térséget neveztek meg azok közül, amelyek rövidesen kritikus helyzetbe kerülhetnek az üvegházhatás következtében. Ide tartozik az egyesült államokbeli Nagy Sóstó, a Földközi-tenger partvidéke, a kínai Jangce folyó torkolata, a Chesapeake- és a Dolaware-öböl (Észak-Amerika), a Duna-delta és a Dél-Amerika csücskén fekvő Tűzföld.

Mint a University of Maryland tudományos munkatársa elmondta, a Földön zajló változások viszonylagosan gyors üteme aggasztja a tudósokat. A tengerek szintje például a legutóbbi száz évben nagyobb mértékben emelkedett, mint az azt megelőző 10.000 év alatt. A tengervíz kezdi elönteni a madarak partmenti élőhelyeit, ami végzetes hatással lehet az ott költő fajokra.

Megváltozik, pontosabban előbbre tolódik az évszakok kezdete; ezáltal a vonuló madarak túl korán hagyják el addigi élőhelyüket ahhoz, hogy optimális (bőséges táplálékot kínáló) időben érkezzenek egy másik helyre. Az Egyesült Államokban például a vörös partfutók és kőforgatók még azelőtt elindulnak dél felé, hogy lerakná petéit az a rákfaj, amelynek utódai nélkülözhetetlenek e madárfaj számára ahhoz, hogy egyedei túléljék a hosszú utat.

Az egész Földön csökken a csapadék mennyisége, a fokozódó szárazság hátrányosan érinti az Egyesült Államok és Kanada síkságain, a Földközi-tenger medencéjében és Afrika déli részén élő madárfajokat. A prérók árterei kiszáradása következtében például az észak-amerikai récefajoknak a fele kipusztulhat – mutat rá a WWF tanulmánya. A sajtóértekezleten részt vevő külső szakemberek nem vitatták a WWF megállapításait, ám úgy vélték: hosszabb időszakot átfogó megfigyelésre és tanulmányozásra van szükség ahhoz, hogy tudományos igényű következtetéseket lehessen levonni a légkör melegedésének a madarakra gyakorolt hatásából. „A madárvonulást igen sok tényező befolyásolja. Akár 150 évbe is beletelhet, amíg kimutatható, hogy a fölmelegedés az oka a negatív jelenségeknek” – nyilatkozta az American Bird Conservancy programigazgatója.

Beszámoló a Gyűrűző Szakosztály tevékenységéről

A madarak gyűrűzését, mint kutatási módszert vonulásuk és más élettevékenységeik megismerésére, Európában az elsők között kezdte meg a Madártani Intézet 1908-ban. A gyűrűzés mellett idővel egyéb jelölési módok is elterjedtek, de a hagyományos, sorszámozott fémgyűrűvel történő jelölés sokáig kizárólagos volta miatt a madarak gyűrűzésének koordinálására, az adatgyűjtésre, nyilvántartásra és információcserére minden országban külön gyűrűzőközpontot hoztak létre. Az európai gyűrűzőközpontok koordináló szervezete az 1963-ban alapított EURING (the European Union for Bird Ringing), amelynek Magyarország is alapító tagja. Hazánkban 1976-ig a Madártani Intézet fogta össze a madárjelölést alkalmazó kutatásokat, 1976-tól pedig az MME végzi a Természetvédelmi Hivatal megbízásából.

A hagyományos, vonuláskutatást célzó gyűrűzésen túl napjainkban a madarak befogásakor számos, a biometriai paraméterekre, korra, vedlésre vonatkozó adatot is rögzítünk. Ennek segítségével a fajok ökológiai, etológiai, populációbiológiai jellemzőiről is információkat nyerhetünk. Ezek az információk természetvédelmi szempontból is igen nagy jelentőséggel bírnak. Hosszú távú vizsgálatokkal, ugyanarról a területről az évek azonos időszakából származó adatokkal az egyes madárfajok monitoringja is megvalósítható. Ezáltal nyomon követhetők a védett madárfajok állományváltozásai, valamint a fent ismertetett adatok, illetve az adott hely környezeti változóinak ismeretében a változásokat előidéző okokra is következtetni lehet. A monitoring tevékenység segítségével felismerhetők a populációk tendencia jellegű változásai, így a negatív jelenségek is előre jelezhetők. Ezek ismeretében az adott faj megóvását szolgáló természetvédelmi feladatok kidolgozhatók, és a megelőzést szolgáló intézkedéseket is időben meg lehet tenni.

Minden európai országban működik nemzeti gyűrűzőközpont, amely a honi madárgyűrűzést koordinálja, a gyűrűzési és megkerülési adatokat nyilvántartja, valamint adatszolgáltatást is végez és rendszeres kapcsolatot tart fenn a többi gyűrűzőközponttal. A gyűrűzőközpontnak helyt adó intézmény országunként eltérő, általában akadémiai kutatóintézethez, egyetemhez vagy múzeumhoz, néhány esetben pedig társadalmi szervezethez tartozik. Magyarországon ezt a tevékenységet az MME Gyűrűzőközpont látja el.

A Gyűrűzőközpont kezeli a madárgyűrűzési adatbankot, amely jelenleg két fő adatbázist tartalmaz: a hazai jelölési adatokat, valamint a megkerülési adatokat. 1908 és 1996 között több mint 1 600 000 madarat jelöltek, és több mint 20 000 került meg Magyarországon. A megkerülési adatok nagy része számítógépen van, és 1993 óta a gyűrűzési adatokat is gépre visszük. Az 1993 előtt

jelölt madarak esetén csak az Actio Hungarica táborokban jelölt madarak adatai (több mint 100 000) vannak gépen, de ezek biometriai adatokkal együtt. Úgyszintén gépen vannak a megkerült madarak gyűrűzési adatai is. Az adatbank nyilvános, bármilyen kutatás számára hozzáférhető. A Gyűrűzőközpont rendszeresen jelentést tesz közzé az összesített adatokról. Ezek a jelentések 1987 előtt az *Aquilában* (a Madártani Intézet évkönyve), 1988 és 1995 között a *Gyűrűző Híradóban* (az MME Gyűrűző és Vonuláskutató Szakosztály kiadványa), 1996-tól pedig a *Tűzokban* (az MME folyóirata) jelennek meg.

A gyűrűzőkkel való kapcsolattartás fontos eszköze volt az 1989 és 1995 között megjelenő *Gyűrűző Híradó*, illetve 1996-tól a *Tűzok* (a *Madártani Tájékoztató* utódja). Itt publikáljuk a visszafogásokat, az éves gyűrűzési összesítéseket és az Adatbank adatfeldolgozási eredményeit, hozzáférhetővé téve a magyar és külföldi szakmai közönség és az érdeklődők számára.

A Gyűrűzőközpont alaptevékenységének része a külföldi központokkal való kapcsolattartás is. Ez főleg levelezés útján történik, egy szabványosított kódrendszer szerint, amelyet a számítógépes adattárolás szempontjai szerint dolgoztak ki. Az utóbbi években az információcsere mind nagyobb része tevődik át elektronikus útra (E-mail), ami a sokkal nagyobb sebesség mellett a postaköltségek méréséklődésével is jár.

A folyamatos információcsere mellett rendszeresen részt veszünk az európai gyűrűzőközpontok konferenciáján (EURING konferencia); ezen a fórumon dolgozzák ki és egyeztetik az elkövetkezendő évekre vonatkozó egységes, egész Európára kiterjedő feladatokat.

A Gyűrűzőközpont biztosítja a gyűrűket az egyéni és táborokban folyó gyűrűzéshez, az ország különböző intézményeiben folyó madártani kutatásokhoz, felügyeli a gyűrűk felhasználásával kapcsolatos tevékenységeket és ellenőrzi a gyűrűzők munkáját a gyűrűzési jelentések alapján. A Gyűrűzőközpont szerzi be a gyűrűgyártáshoz szükséges alumíniumötvözet alapanyagot és gyártatja a jelölőgyűrűket, az MME munkatársai által készített speciális szerszámok felhasználásával. Jelenleg tizenegyféle méretű gyűrűvel dolgozunk, ezek előállítási költsége 3–8 Ft/db, típusától függően. (Külföldről, jelölőgyűrűk készítésére szakosodott gyártóktól a jelenleginek mintegy ötszöröséért lehetne a gyűrűket beszerezni.) A hagyományos fém jelölőgyűrűk mellett az utóbbi időben egyre több esetben használunk színes jelölőgyűrűket (például hatyúk, ragadozók, szerezsensírályok jelölésére), amelyek segítségével távolról, ismételt befogás nélkül is azonosítható a madár. Színes jelölőgyűrűket csak külföldről lehet beszerezni, 1 USD/db körüli áron, ami nagyon megnöveli ezeknek a jelölési programoknak a költségét.

A fő fogóeszközül szolgáló függönyhálókat is csak külföldről lehet beszerezni, ezért ezeket az igények alapján az egyesület vásárolja meg, és adja ki a gyűrűzőknek és a táboroknak. A standard

12 méteres függőháló ára 1996-ban mintegy 8 000 forint. A hálók átlagos élettideje tábori viszonyok között körülbelül három, egyéni gyűrűzőknél hat év. Egyéni gyűrűzők használatában hozzávetőleg 6–700, Actio Hungarica táborok kezelésében 150 háló található. Évente több mint száz új háló beszerzéséről kell gondoskodnunk.

Munkatársaink szakmai fejlődése szempontjából fontosnak tartjuk más segédeszközök és felszerelések terjesztését is. Legfontosabb a terepen történő testtömegmérés a világon mindenütt alkalmazott eszköze, a svájci Pesola márkájú precíziós rugós mérleg, amelyből nagyobb mennyiséget szerezünk be.

A szarcsensirály (*Larus melanocephalus*) terjeszkedésének és állománynövekedésének vizsgálatára 1990-ben nemzetközi színes jelölési program indult, amelyhez 1994-ben Magyarország is csatlakozott. Az 5 évre tervezett program első részeredményeit 1996-ban publikáltuk a *Tűzok*-ban, az MME *Madártani Tájékoztatójának* utódjában.

A szakosztály taglétszáma 1996. december 31-én 355 fő volt, 1997 első hónapjaiban 344 egyéni gyűrűzési jelentés érkezett be a központba, valamint megkaptuk az AH-táborok jelentéseit is (Fenekpuszta-Kis-Balaton, FÜZIKE, Sopron-Szárhalom, Hanság-Fehértó, Ócsa, Sumony). A jelentést leadó 344 gyűrűző közül 143-an voltak azok, akik egyénileg nem jelöltek madarat. A 200 egyéni gyűrűző összesen 64 000 madarat jelölt, a táborok együttesen több mint 44 000-et, így 1996-ban is sikerült átlépni a százezres határt (utoljára 1993-ban volt 100 000 alatt az egy évben gyűrűzött madarak száma). A szakosztály több tagja részt vett egy saját szervezésű mongóliai expedícióban, amely során két különböző ponton folytattak jelölőmunkát – az eredmény 4 635 gyűrűzött madár. Az ELTE TTK és az Ócsai Madárvárta Egyesület által szervezett partimadár-gyűrűző tábor 1996 tavaszán is 6 hétig tartott Tunéziában.

A februárban megrendezett ragadozómadár-ismereti vizsgán jól szerepeltek a résztvevők, a tíz jelentkezőből kilencen megfelelték a vizsgakövetelményeknek. Az énekesmadár-vizsgán 25 jelentkezőből 8-nak sikerült megszereznie a gyűrűzési megbízást.

Beszámoló a Ragadozómadár-védelmi Szakosztály 1996. évi tevékenységéről

A Ragadozómadár-védelmi Szakosztály, mint egyesületünk egyik elsőnek megalakult szakosztálya (1975) tevékenységét elsősorban a fokozottan védett fajok állományának folyamatos felmérésére és gyakorlati védelmére összpontosítja. További fontos feladata mintaterületeken valamennyi fészkelő ragadozó madár faj felmérése. A szakosztály tevékenységét az MME Természetvédelmi célkitű-

zéseivel összhangban Az *MME Ragadozómadár-védelmi célkitűzései* című 1994-ben elfogadott koncepció alapján végzi.

Fentiek alapján fajvédelmi tervet dolgoztunk ki a parlagi sasra, rétisasra, kerecsensólyomra, kék vércsére, uhura és a fekete gólyára.

AZ 1996 ÉVI TEVÉKENYSÉG:

1996. november 23-án taggyűlést tartottunk 56 tagtársunk részvételével. Ezen megvitattuk és elfogadtuk a szakosztály Szervezeti és Működési Szabályzatát, valamint 5 éves (1997–2001) munkatervét amely teljes mértékben illeszkedik az MME középtávú munkatervéhez. Ennek legfontosabb elemei a következők:

FAJOK VÉDELME

- Világszerte veszélyeztetett parlagi sas állományának növelése.
- Európában veszélyeztetett rétisas állományának növelése.
- Európában veszélyeztetett kerecsensólyom állományának növelése.
- Európában veszélyeztetett kék vércse állomány megőrzése.
- Európában/Világiszonylatban veszélyeztetett békászó sas állományának megőrzése.
- Magyarországon veszélyeztetett uhu állományának megőrzése.
- Magyarországon veszélyeztetett gyöngybagoly állományának megőrzése.

TERÜLETI MUNKA

- Az ország lehető legtöbb területén folyamatos állományfelmérés.
- Kiemelt területek: Baranya és Békés megyék, Heves-Borsodi sík, Bükk-, Vértes-, Pilis-, Mátra-, Zemplén-hegységek, Tisza-völgy.

SPECIÁLIS FELADATOK:

- Középfeszültségű légvezetékek tartóoszlopainak szigetelése, az áramütésből adódó pusztulás csökkentése érdekében, új szabvány kidolgozása.
- Folyamatos részvétel az MME Monitoring tevékenységében és a Legfontosabb Madárélőhelyek Programban.
- Kékes rétihéja éjszakázóhelyek felmérése és védelme.
- Kis héja magyarországi fészkelési viszonyainak feltárása.
- Ragadozó madarak védelmének népszerűsítése.
- Ragadozómadár-kutatás etikai szabályzatának kidolgozása.
- Legfontosabb élőhelyek beépítése a Környezetileg Érzékeny Területek rendszerébe.

FEKETE GÓLYA VÉDELEM

- Az állomány folyamatos monitorozása az ország egész területén.
- A fészkek körüli védőzóna kijelölésének kezdeményezése.
- Műfészkek kihelyezése.

A taggyűlésen új vezetőséget választottunk, melynek tagjai:

Balogh László (Visegrád), Bank László (Pécs), Firmánszky Gábor (Abaújszántó), Haraszthy László (Budapest), Horváth Zoltán (Csurgó), Ka-

locsa Béla (Baja), Sándor István (Hortobágy), Solti Béla (Gyöngyös), Szitta Tamás (Eger), Tóth Imre (Sarkad), Viszló Levente (Bodmér). A szakosztály titkára: Bagyura János.

Parlagi sas védelem: 1996-ban tovább folyt a világviszonylatban veszélyeztetett faj hazai állományának felmérése és a szükséges védelmi intézkedések kezdeményezése illetve megtétele. Tagtársaink számára köztudomású, hogy ez egyesületünk egyik legsikeresebb védelmi tevékenysége, hiszen a faj állománya teljes elterjedési területén folyamatosan csökken, kivéve hazánkat ahol a védelem hatására állománya az 1983. évi 12 párról napjainkra 48 párra emelkedett. 1996-ban 27 pár költsége volt sikeres és összesen 42 fióka repült ki. Ez rekord mennyiség, ennyi fióka kirepülését még egyetlen évben sem regisztráltuk. A Regionális Környezetvédelmi Központ /REC/ az általunk kidolgozott Szlovákiára és Magyarországra kiterjedő védelmi programot 1995, és 1996 években anyagilag is támogatta, melyért e helyről is köszönetet mondunk.

Jelentős sikernek könyvelhetjük el a rétisas védelem terén elért eredményeket is. 1996-ban 53 revírt ismertünk, 36 pár költött sikeresen és 61 fióka repült ki. Az 1992. évi 25 fészkelő párhoz képest az állomány folyamatosan emelkedik, - csakúgy mint földrészünk számos országában - ma már pár fészkel hazánkban.

Szakosztályunk talán leglátványosabb sikerei azonban mindenképpen a kerecsensólyom védelemhez kötődnek. Egyesületünk megalakulása utáni években végzett felmérések alapján akkori (1975-1977) állománya bizonyosan kevesebb volt mint 30 pár. 1996-ban 98 pár költsését regisztráltuk, melyből 56 költött sikeresen és összesen 178 fiókát repítettek. Az utóbbi öt évben az általunk ellenőrzött fészkekből 817 fióka repült ki. 1996-ban sikeresen elvadítottunk négy hatósági eljárás során lefoglalt kerecsen sólymot. Az esemény kezdetén megjelent Baja Ferenc miniszter úr is, aki egyúttal tájékozódott a ragadozó madár és speciálisan a kerecsensólyom védelem időszzerű kérdéseiről. Egyesületünk képviselői tájékoztatták Miniszter urat az áramütés okozta madárpusztulás egyre növekvő mértékéről és egyúttal támogatását kérték egy országos „szigetelési” program megvalósításához. Miniszter úr hathatós támogatást ígért. (A támogatás valóra is vált, az MME által kidolgozott program - pályázati úton - 1997-ben és 1998-ban 13-13 millió Forintos támogatásban részesül a KKA Közcélú keretből. szerk.)

1995-ben sikerült megszervezni a Fekete Gólya Munkacsoportot, amely azért tartozik szakosztályunkhoz, mert a felderítés és a védelem módszerei teljes mértékben megegyeznek a ragadozó madarakéval. 1996 kereken 200 pár fészkelését regisztráltuk.

Szakosztályunk tovább folytatta a kiemelt térségekben végzett minden fajra kiterjedő felmérést. A már évtizede vizsgált területekhez - Bükk, Vértes, Zemplén stb. - az utóbbi években felzárkózott Békés megye is, hála az ottani tagtársaink lelkes

munkájának. Ebben a térségben immáron 3. éve sikerült bizonyítani a kis héja fészkelését.

Szakosztályunk csakúgy mint egyesületünk többi egysége saját maga által megszerzett pénzekből tevékenykedik. Ezek forrása elsősorban a különböző pályázatokon nyert pénz, de a Kerecsensólyom-Védelmi Alapra befizetett támogatások is rendelkezésünkre állnak. Ennek felhasználásáról a Szakosztály Vezetősége dönt. Utóbbi két évben az Alap pénzforgalma a következőképpen alakult.

Nyitó mérleg 1995. január 1-én 685 000 Ft

1995 évi befizetések, kamatok 353 000 Ft

Legyen Ön is a tagtársunk!

Lépjén be az MME-be!

Belépési adatlap

Felismerve a természetvédelmi törekvések fontosságát, valamint megismerve az MME célkitűzéseit, részt kívánok venni a szervezett természetvédelmi munkában. Kérem felvételemet az MME tagjainak sorába.

Név:

Lakcím:

Születési dátum:

Tagdíj

☐	Tanuló, diák, nyugdíjas	500 Ft/év
☐	Adózóknak	800 Ft/év
☐	Családi tagság	1.000 Ft/év
☐	Pártoló tag (minimum összege)	1600 Ft/év

Családi tagok:

Név: Szül. dátum:

.....

.....

.....

A választott tagdíjat betétszámlámról az MME 11712004-20011215 számlájára átutalom

A tagdíj befizetéséhez csekket kérek (A megfelelő helyre kérünk egy „X”)

Dátum: Aláírás:

Címünk: 1121 Budapest, Költő u. 21.

KKA-ból pályázati úton, szigetelőpapucsra 300 000 Ft
 1996 évi befizetések, kamatok 79 000 Ft
 KKA-ból pályázati úton:
 szigetelőpapucsra 350 000 Ft
 sérült madaraknak röpdére 100 000 Ft
 mélyhűtőládára 50 000 Ft
 műfészek kihelyezésre 40 000 Ft
 Összes bevétel 1995, 1996-ban 1 957 000 Ft

Kiadások

1995 Szigetelő papucskok gyártására 375 000 Ft
 1995 Bank költség 5 000 Ft
 1996 Szigetelő papucskok gyártása 350 000 Ft
 röpdé építés költsége 150 000 Ft

Tagtársaink az alábbi szolgáltatásokban és kedvezményekben részesülnek:

- Kéthavonta kézhez kapják a Madártávlat című folyóiratot.
- Részt vehetnek az egyesület rendezvényein.
- Táborainkban, madárvártáinkban megismerkedhetnek a madár-, és természetvédelem kérdéseivel.
- Információkat kap a madár- és természetvédelem aktuális kérdéseiről, eredményeiről.
- Kedvezményesen hozzájuthat az MME saját kiadású könyveihez, plakátjaihoz, egyéb kiadványaihoz, hozzájuthat a magyar és idegen nyelvű madártani szakirodalomhoz.
- Kiterjedt tagságunknak köszönhetően lehetősége nyílik, hogy kapcsolatokat teremtsen hasonló gondolkozású emberekkel.
- Kedvezményesen vásárolhat madáreleséget, etetőt, odut.
- Lehetőséget kap, arra hogy megismerkedjen a madármegfigyelés, a madárvédelem gyakorlati kérdéseivel, és hogy ezzel ismereteit a madarokról kibővíthesse, elmélyíthesse.
- Kedvezményesen látogathatják az MME-érdekeltsegi területeket.
- Az Interneten való jelenlétünknek köszönhetően részt vehet egy madarász levelezőlistán.

Műfészek kihelyezések 40 000 Ft
 Kékvércse védelem Békés m. HCS-nál 25 000 Ft
 Ragadozómadár-védelmi programvezető költségeinek részbeni finanszírozása* 500 000 Ft
 Összes kiadás 1995-ben és 1996-ban 1.445 000 Ft
 Egyenleg 1996. december 31-én 512 000 Ft.

* A ragadozómadár-védelmi programvezető költségvetésének további részét a fentebb már említett REC támogatásból finanszíroztuk. A kiadások, munkabérből és járulékaiból, autózélmeltetési költségekből, sérült madarak kezelési költségeiből és a legszükségesebb felszerelés /pl. kötél/ vásárlásából állnak össze és az MME közgyűlés által elfogadott költségvetésének részét képezik.

Beszámoló az MME Kételtű és Hüllővédelmi Szakosztályának 1996 évi munkájáról

A Kételtű- és Hüllővédelmi Szakosztály 1993 novemberében alakult meg, azzal a céllal, hogy az MME próbálja meg összefogni, összehangolni és a meglévő infrastrukturális háttérével segíteni a kételtűek és hüllők felmérését és védelmét célzó munkákat. Annak ellenére, hogy a Szakosztály csak ekkor alakult meg az MME egyes Helyi Csoportjai és más csoportok is már régóta foglalkoztak ezen állatcsoportokkal, ami legnagyobb részt gyakorlati védelmi programokból állt, pl. béka-mentés, alpesi gőte program.

A Szakosztály a megalakulása után sajnos csak 1996-ban tudta megkezdeni ténylegesen a tevékenységét, ennek egyrészt személyi, másrészt – és inkább ez volt a döntő – anyagi okai voltak. 1996-ban sikerült a KKA-tól pályázati úton egy viszonylag nagyobb összeget elnyernünk, amiből az alábbiakat tudtuk megvalósítani:

- kidolgoztuk az országos kételtű és hüllőtérképezés módját,
- részben megszerveztük a területi koordinátorrendszert, vagyis megkerestük és felkértük azokat a személyeket, akik egy-egy térség felmérését fogják össze,
- elkészítettük a felméréshez szükséges felmérőkartonokat és az útmutató füzetet, ami segítséget ad a munka elvégzéséhez.

Jelenleg, vagyis 1997-ben több területen megindult a felmérő munka. Szívesen látjuk a felmérésben mindazokat, akik kedvet éreznek e munkához és rendelkeznek a kellő fajismerettel.

Tájékoztató

A KKA-tól nyert támogatás lehetővé teszi, hogy a *Madártávlat* 3 számát a Környezeti Nevelési Hálózat közreműködésével megküldjük annak a 4000 iskolának, akik az MME Faliújságot is megkapják.

A WWF klímaváltozással foglalkozó kampányának vezetője ugyanakkor rámutatott: brit tudósok bebizonyították, hogy az éghajlattól függő változások már megkezdődtek. 30 éven át gyűjtött adatokkal igazolták, hogy számos madárfaj költési időszaka korábban kezdődik, és vonulásuk is hamarabb indul meg, mint a 60-as években. Mind a két jelenség összefüggésben van a globális fölmelegedéssel.

Dorogman László

1996. október 8. A Zeneca akciója a Kiskunsági Nemzeti Parkban

A Zeneca agrokémiai üzem Európai konferenciáját 1996 októberében Magyarországon tartotta. A konferencia résztvevői a mintegy 650 küldött az ülések után az Eurosite szervezésében egy nap természetvédelmi munkán vett részt a Kiskunsági Nemzeti Parkban, miután a lehetőségeket egyeztetették Dr. Iványosi Andrással, a Kiskunsági Nemzeti Park igazgatójával és Dr. Tardy Jánossal, a Természetvédelmi Hivatal vezetőjével.

1996. október 7-én az Európa minden részéről érkezett küldöttek a Tanyacsárdánál gyülekeztek. 8-án reggel, 26 busszal indult el a 41 csapat (6–22 fő) a munkaterületekre.

8 megfigyelőtorony, egy kétszintes és két további megfigyelőház a Kolon-tó nádasában, melyekhez hosszú pallók vezetnek be a partról, 3 kitéblázott tanösvény, 5 erdei iskola, 7 piknikezőhely lett a munka eredménye.

Ezen kívül épült 3 mesterséges sziget Kelemen-szárazon, fészkelőhelyet biztosítva számos madárfajnak, köztük a kúsvágócséreknek.

Három csapat körülbelül 120 különböző típusú

madárodút készített (pl. szalakóta számára). Egyedülálló madárházak is épültek, melyekben a falakra üvegoldalú fészekodúkat szereltek, így bentről figyelemmel lehet követni a madarak fészkelési szokásait.

Megtört a jég

Hosszú évek, sőt évtizedek óta a magyar bíróságok, illetve tanácsi vagy önkormányzati szervek, rendre felmentették a természetvédelmi szabálysértők vagy -bűncselekmények elkövetőit, annak ellenére, hogy a törvény mindig is kimondta az elkövetők felelősségre vonásának lehetőségét illetve kényszerét. Úgy látszik most megtört a jég és egy ilyen ügyben végre elmarasztaló ítélet született.

Történt, hogy egy budapesti állampolgár védett madarakat tartott otthonában, 4 db füleskuvikot. Mikor ez az első fokú hatóság a Budapesti Természetvédelmi Igazgatóság tudomására jutott, az elkobozta a madarakat és az elkövetőt figyelmeztetésben részesítette. Az illető azonban fellebbezett és kérte, hogy kaphassa vissza a madarakat. A másodfokú hatóság azonban az elkobozást megerősítette és az elkövetőt 20 000 Ft pénzbírsággal vagy 20 napi elzárással sújtotta.

Szerte a világban egyre több országban igen komoly büntetéseket rónak ki arra, aki a természetvédelmi törvényeket megsérti, kijátsza, kárt okoz a természeti értékekben, vagy védett állatokat csempész. Végre talán mi is eljutunk oda, hogy egy-egy ilyen eset elbírálásakor a vétkes megkapja a megfelelő súlyú büntetést, hiszen a védett természeti értékeink mindanyunké, azok megtartása és védelme az adófizetők zsebére megy, azaz az egész ország tulajdona, amit minden módon védelmezni kell.

péta

Kúsvágócsér fióka a mesterséges szigeten
(fotó: Péchy T.)

Csodálatos, nagy seregélyfelhőt láttam a napokban erről szeretnék valamit hallani

– írta Ligeti Eszter komáromi olvasónk.

A seregély egész évben társaságkedvelő madár, nagyon gyakran laza telepekben költ, persze csak ott, ahol erre lehetősége nyílik, ahol elegendő alkalmas üreget talál. Az igazi nagy seregélycsapatokat azonban ősszel lehet megfigyelni és ezek mozgása valóban csodálatos. Mintha számítógép vezérelné őket, úgy mozog a sok ezer madár, élesen határolt felhőként fordulnak a levegőben. Az ilyen seregélyfelhő úgy néz ki, mintha egy furcsa alakú óriás amőba repülne a levegőben. A seregélyek ősszel csapatosan éjszakáznak nagy nádasokban, de a városokban is. Budapesten például nagyon sok olyan viszonylag kis udvar van, ahová, az egyetlen ott álló sűrű lombú fára, minden este megérkeznek az „ágyrajárók”, az ott éjszakázó seregélyek. Szorosan a tetők felett repülnek és szinte beejtik magukat az udvarra és ott a fa ágai közé. A nádasokban természetesen jóval nagyobb tömegek gyűlnek össze. Sok évvel ezelőtt egyszer Dr. Keve Andrással és német vendégekkel számoltuk, helyesebben becsültük a Kis-Balaton nádasába beszálló csapatokat és egyöntetű volt a vélemény, hogy azon az estén legalább egymillió seregély érkezett oda a környékről. A Zala folyó gátján álltunk, a pettyes madarak húzása jóval napnyugta előtt indult, de még a teljes sötétségben is érkeztek megkésített csapatok. De ez mind semmi, ha külföldi adatokkal hasonlítjuk össze. A franciaországi Ile Dumet közelében lévő éjszakázóhelyen például 1973-ban 3–5 millióra

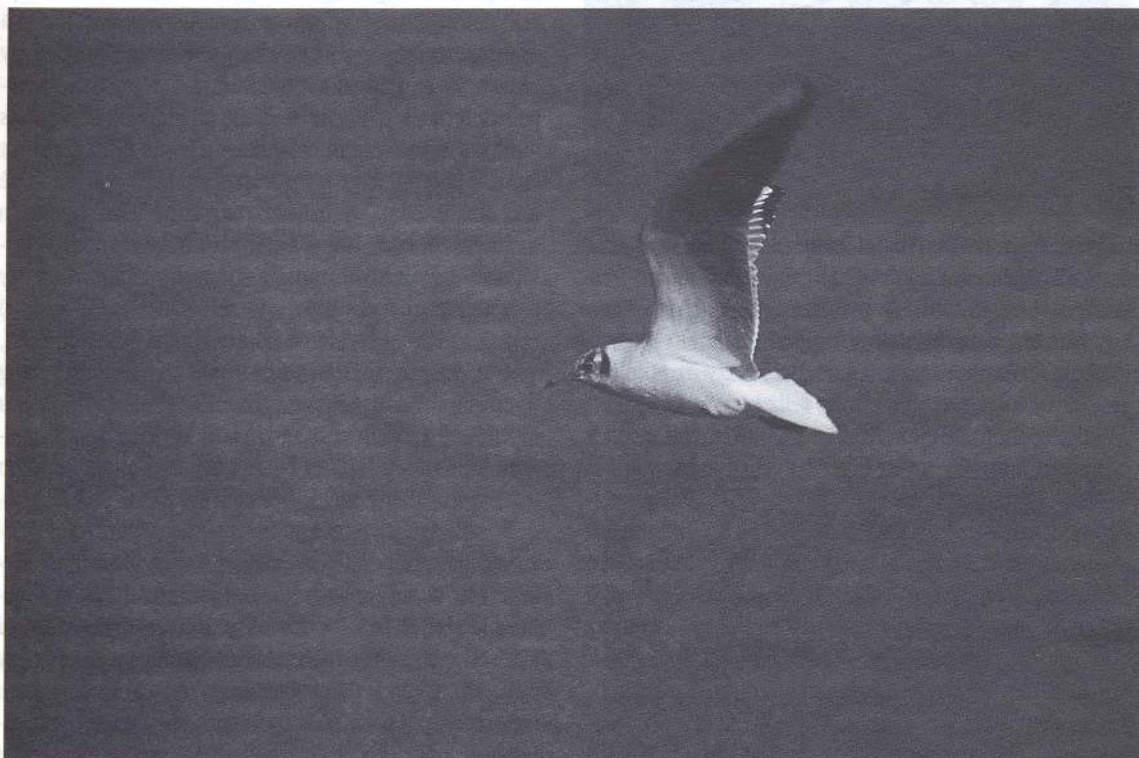
becsülték a beszálló seregélyek számát, Frankfurt területén 1963-ban éjszakánként 1,8–2,2 millió példány vendégeskedett, a tunéziai Haffouzban az ott végrehajtott nagy helikopteres mérgezések előtt Dr. Steinbacher 1960-ban 3–6 millióra becsülte a nádasba beszálló seregélyek számát. Izraelben két éjszakázóhelyen 5–8 millió madarat számoltak 1977-ben és a példákat még hosszan lehetne sorolni.

A csapatok nagysága reggel még kisebb, délután és különösen az esti húzás idején a legnagyobb. Megállapították, hogy a szorosan egymás mellett repülő madarak szárnyai abszolút szinkronban mozognak. Gyakran meg lehet figyelni, amint a csapat egy-egy a magasban repülő ragadozót követ és ha nem is támadja, de legalábbis annak látszatát kelti. Pfeifer megfigyelte, amint a csapat a követett karvaly fölé emelkedett és a tömegesen hullatott ürülékkel szinte betakarta. Mások arra hívják fel a figyelmet, hogy egy nagy erővel támadó ragadozó számára veszélyes lehet a szorosan összezárt csapat közé vágni (ütközés!), a Hortobágyon azonban magam ennek ellenkezőjét tapasztaltam. Egy kerecsen igyekezett zsákmányt keríteni, a seregélycsapat fölé emelkedett majd nagy lendülettel közéjük vágott. A csapat szétnyílt előtte, a ragadozó átsuhant közöttük, első támadása nem járt sikerrel. De nem adta fel, a jelenet megismétlődött s ekkor a sólyom már seregéllyel a karmaiban távozott a helyszínről. ☒

Seregély fürdés után
(fotó: Péchy T.)

Sirálygyűrűzés 45 éven át a rétszilasi halastavakon

Fülig Mátya

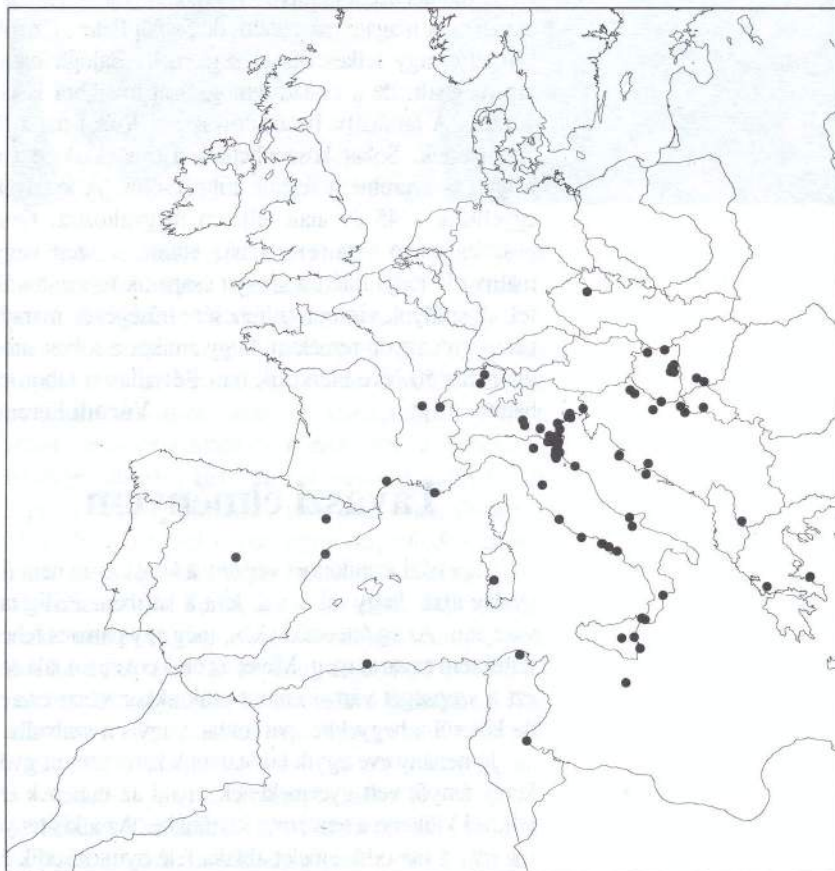
1952-ben kezdődött. Dr. Pátkai Imre, a Madártani Intézet munkatársa adta az ötletet: érdemes lenne folyamatos jelölőmunkát végezni a rétszilasi dankasirály-telepen. Öten indultunk útnak Lenner Jóskával, a Ziegner testvérekkel és Fülig Mátyással. Felszerelésünk gyakorlatilag a nullával volt egyenlő, vittük az intézettől kapott gyűrűsorokat, jegyzetfüzetet, egy-egy pár gumicsizmát, ez volt minden. A nagy izgalmal várt kaland meglehetősen baljós előjelekkel indult. Mindjárt az érkezés napján hatalmas vihar söpört végig a környéken, ömlött az eső, orkán erejű szél fújt. Jobb híján egy szénabálából rakott fészkerben kerestünk menedéket, de szerencsére Balogh bácsi az akkori halór megszánt és saját házába invitált bennünket. Nagyon szorosan voltunk a népes család számára is szűk helyiségekben, de mégis szerencsénk volt, mert a vihar összedöntötte a fészert és ha ott maradunk, talán az életünkbe kerül. Balogh bácsi ezt követően a szárnyai alá vett bennünket, s hogy 45 éven át eredményesen dolgozhattunk a területen jórészt neki és családjának köszönhetjük. Balogh néni kitűnően főzött, az első ottjártunkkor készített kaporos-túrós lepény ízét ma is a számban érzem.

Hosszú lenne a 45 év gyűrűzési eredményeit részletesen elmesélni, inkább csak néhány adatot és emlékezetes epizódot emelnék ki. Kezdetben, éveken át, egy kb. 400 nádkévből rakott kazalban aludtunk az alatt az átlagosan 7–10 nap alatt, amit a tavaknál töltöttünk. Minimum 800 dankasirály fiókát jelöltünk, a maximum 1.200 példány volt. Nem dolgoztunk hiába, szépen akadtak visszajelentések, ezt a mellékelt térkép adatai is bizonyítják. A Rétszilason kelt fiatal sirályok a Földközi-tenger egész területére elkoboróltak. Leg-

messzebb Spanyolországig vonultak és a legöregebb sirály 11 évet élt!

A sirályok mellett természetesen sok egyéb madarat is jelöltünk. A kandlikkal és függönyhálókkal egyebek mellett kékbegyeket, illetve nádiposzátaikat

A rétszilason gyűrűzött dankasirályok visszafogási helyei

fogtunk, gémtelenen fiatal bakcsókat, kiskócsagokat és üstökösgémeket jelöltünk. Itt egy alkalommal mulatságos eset történt. A gyűrűzést követő napokban egy hirtelen támadt vihar sok fiatal madarat elpusztított, ezért újra beveztünk a telepre, hogy az elhullott példányokról leszedjük a már felhelyezett gyűrűket. Munka közben Ziegner Anti váratlanul húzott egyet a csónakon, mire én egyensúlyomat veszítve hanyatt zuhantam a kb. 3 méteres vízbe. Magas, ún. halászcsizma volt rajtam, ami nyomban megtelt vízzel, húzott lefelé, alig tudtam a felszínre vergődni. Amikor végre kibukkantam a vízben úszkáló hullák között, szörnyű dühös voltam, de később már magam is nevettem az eseten.

A gazdaságban nem nézték jó szemmel a sirályokat, több ízben fel is égették a költőhelyet, szerencsére még a fészkelések beindulása előtt. Így akarták a madarakat elriasztani, de csak annyit értek el, hogy azok más helyet kerestek maguknak a területen. Az évek folyamán így 7–8 különböző helyen alakult ki a dankasirály-telep, ahol rendszeresen költött több kevesebb szerezsensirály is.

A munka azóta is folyik. A hajdani „ötösfogatból” ugyan csak magam maradtam, de Szinai Péter, Czírok Gergely nagy lelkesedéssel segítenek. Balogh bácsi rég meghalt, de a család támogatását továbbra is élvezzük. A famíliába benősült Kazsoki József ma a fő támogatónk. Sokat köszönhetünk a családnak, ezt e helyen is szeretném feléjük tolmácsolni. A környék egyébként a 45 év alatt teljesen megváltozott. Őrszuztán szinte valamennyi ház eltűnt, a szép nagy malmot ki tudja miért a szovjet csapatok robbantották fel. A sirályok viszont szerencsére hűségesekek maradtak és én nagyon remélem, hogy amikor a folyamatos gyűrűzés 50. éve elérkezik újra Rétszilason táborozhatunk majd.

Váradai Ferenc

Tavaszi élményem

Napi házi teendőimet végzem a konyhában nem figyelve arra, hogy mi is van kint a kertben. Pedig tavasz van. Az ég áttetszően kék, még egy pamacs fehér felhő sem zavarja meg. Mivel az első emeleten lakom, ezt a szépséget városi ember csak akkor veszi észre, ha kikerül a hegyekbe, parkokba, vagyis a szabadba.

Jó néhány éve egyik lakótársunk karácsonyra gyökeres fenyőt vett gyermekének, majd az ünnepek elteltével kiültette a tenyérmeyi kertünkbe. Az a kis fenyő ma már a második emelet ablaka felé nyújtózkodik és

ezt is csak most realizálom magamban, mekkorát nőtt ez a fenyő. Munkámból feltekintve meglepő felfedezésre jutottam, a fenyőfánkon különös mozgást vettem észre. Jobban odafigyelek és egy fészket látok, pont az ablakom magasságában. Ettől a naptól kezdve napi elfoglaltságom része lett a fészkek figyelése. Lakója egy fekete rigópár, néhány nap telt el és láttam, hogy három sárga csőr tátongott kifelé a fészekből. Megpezsdült az élet, a csőrök szinte állandóan tátongtak és várták a finom éltető falatokat. Eleinte csak a mamát láttam, alig állt a fészek szélére, megindult a harc, ki lesz az új falat. A mamát már ismertem, sajnáltam mennyit röpköd, hogy a három kis követelődzőt kielégítse. Egyik alkalommal, ahogy figyeltem őket egy csodálatos új rigót fedeztem fel, sudár volt, csillogó fekete tollakkal és ekkor láttam, hogy ő is etetni jött, vagyis ő a papa. Dicsértem a rigómama ízlését, még ilyen impozáns rigót nem láttam. Teltek a napok és a kis fiókák már nem csak a csőrüket mutogatták, hanem kidugták a fejüket is. A két szülő meg állandóan jövés-menésben volt. Egyik nap hatalmas szél kerekedett, bólogatott, hintázott a fenyőfa, egyszercsak borzasztó nagy zápor lett. A mama lélekszakadva megérkezett és olyan fantasztikus dolgot művelt, hogy ámulatra készítetett: ráült a fészkekre, a gyerekeket szárnyai alá vette, a csőrét, illetve fejét felfelé tartotta és így egy olyan sátrat képezett, hogy a fiókákat teljesen megvédte az esőtől. Azt mondtam, egy ilyen csepp állat így gondoskodik az utódairól, igazán sok ember példát vehetne róla. Felcseperedtek a fiókák, elérkezett a kirepülés ideje, erre külön rászántam az időmet. Nagyon kíváncsi voltam, hogy indítják szárnyukra. Papa, mama kiült az ág szélére és nagy madárbeszédbe kezdtek, már szinte én is értettem a biztatást. Két fióka kiült először a fészek szélére, majd kijebb merészkedtek, a sok szülői biztatásra egyszercsak felröppentek. Nagy dicséretet kaptak a szülőktől. Igen ám, de most jött a probléma: a harmadik fióka nem volt hajlandó kijönni, volt is nagy perlekedés. Végül mégis kimerészkedett a fészekből és ekkor látom, hogy ez egy kis gömböcke. Biztosan a két testvére elől ette el többségében az ételt, most aztán itt a súlyfelesleg, gondot jelent a kirepülés. A sok nógatásra az ágon lassan tipegett, de vagy nagyon magasnak tartotta a fa és a föld közötti távolságot, vagy még úgy gondolta neki jobb a fészekben, és hát bizony szépen visszatért. Beült a fészkebe és újra tátogni kezdett, úgy érezte, itt az idő etessék meg, a nagy műveletre amit eddig végrehajtott kifáradt, kéri a megérdemelt ételt. A szülők persze nem nyugodtak bele ebbe a helyzetbe, mind a ketten a fészek mellé ültek és ismét nagy csivitelésbe kezdtek. A fióka megint kijött, de megint csak az ág széléig, majd ismét meggondolta magát és visszaiült a fészkebe. Kezdődött minden előlről, a szülői intelemre végül a kicsi megadta magát, kijött és azután vagy a szél libbentette meg az ágat vagy ő vette a bátorságot végre ő is szárnyra kapott.

Sajnálom, hogy a kis család elment, a tavaszról rövidesen nyár lesz és én lesem, hátha visszajönnek az én rigóim.

Minden tavasz szép, de ezt a tavaszt a rigók szebbé tették, jobban néztem a fenyő növekedését, az idő-

járás változását, és sokszor elgondolkodtam egy ilyen kis állat mire képes fajának fenntartására. Nagyon tanulmányos volt.

A virágok illatoznak, a fák olyanok a sok virágtól mintha valaki bepúderozta volna őket, a méhecskék meg dolgoznak, minden zsong a természetben, minden megújhodik és én boldogan éltem át a megújhódást.

Watzke Lászlóné

Láttak-e már cserepes taticát?

1997 június 24-én reggel úgy hat óra körül, „punkosra” aludt hajzattal, még pizsamában mentem le a konyhámba. Valószínű, hogy a Mennyekben lakozó „legnagyobb természetvédő” ébresztett fel és vitt le akkor. Álltam az ablak előtt és álmosan néztem a keretet szempilláim lőrése mögött. Azon töprengtem, mi a búbánatot keresek én itt ilyenkor. Félálomból égetlen fecske ricsaj, panaszos csivitelés zökkentett bele végérvényesen a reggel valóságába. – A fecskéink! Valami nagy baj lehet – gondoltam –, mert horgascső vadászszerteimet nyugodtabban ösztökélik távozásra a molnárók. Most igen nagy pánik volt. Föltéptem a terasz ajtót és fölpillantva az eresz alá elképedve láttam, hogy egy fakopáncs kapaszkodik az egyik fészek oldalán és buzgón csépli a bejárat körüli részt. A szülők a közeli szomszédokkal és még jó néhány fecskével az oldalukon csapkodtak a pirossapkás „távírás” felé és székletükkel bombázták. A harkály észrevette amint hangosan kurjongatva alatta kalimpálok, és elrebbenve, jellegzetes hullámzó repülésével tovaszállt. A fészekből egy közel féltényrnyi helyen leszakadt a fal – pont a bejárat mellett – és már vitorlázott is lefelé egy fióka. Tudtam, hogy négy csőrös csésze, tehát három lurkó még bent maradt. A béléstől azonban nem láttam őket. Alig ért le a pelyhes, amikor a Micike nevű „madarak réme” teljes koromfekete macskaságában kivágódott a lépcső alól és rárontani készült a csöppségre. Vértfagyasztó ordítással száguldottam felé és a nyomaték kedvéért harci kiáltásomat megtoldottam az egyik papucsommal is. A fekete rém eliszkolt.

Fölemeltem a locsolócsőre esett kis jószágot és bevittem a konyhából nyíló nappaliba és letettem egy polcra. Megvizsgáltam, és úgy vettem észre nem tört el semmije. Többet nem tudtam megállapítani. A felnőttkori tollai egy jó centiméterre már előbújtak, így kb. két héttel későbbre saccoltam a kirepülés idejét. A fészket képtelen vagyok elérni pláne úgy, hogy a fecsít vissza tudjam helyezni. Egy percnyi gondolkodás után nagy cserepet és abban fészekbelsőre egyengetett szénát hoztam. Ebbe tettem a teljesen sokkos picit és kis rést hagyva lefedtem egy könyvvel.

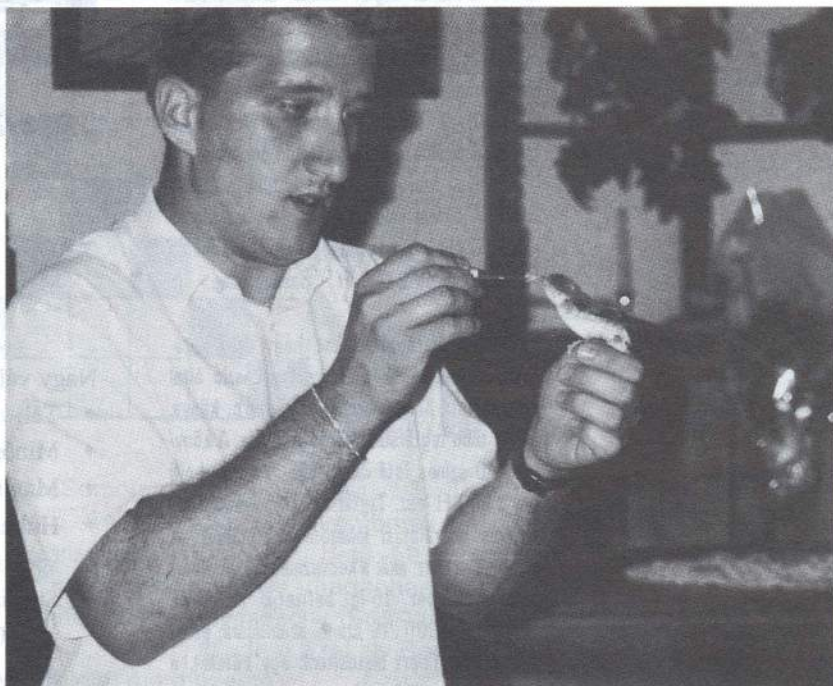
Az MME Budapesti központjától kaptam segítséget. Egy nagyon kedves úriember mondta el, hogyan gondozzam a kis védencemet.

Ezek után lisztukacot, és marhaszívóból készített vitaminozott teknőstápot vásároltam. Az etetés eleinte nem volt könnyű. Ujjamat óvatosan beleakasztottam a csőrbe és hátrahúztam a madárka fejét. Amint az alsó rész elmaradt a felsőtől a keletkezett kis résen bedug-

tam egy csipesszel a falatot. Örömmre a pici készségesen lenyelte. Mivel ilyenkor le kellett vennem a könyvet a cserépről a fióka mindig megrettent a szokatlan panorámától és megadó pózba vágta magát. Várta a halált. Nem tudtam vannak-e belső sérülései, így csak vártam és etettem. A harmadik napon már biztosan tudtam, hogy csak rajtam múlik a mentőakció sikere. Szemmel láthatóan gyarapodott, és nőttek a tollai.

Közben a fekete rém – étkezés céljából – napjában többször is megjelent és néhány lépés után megállva, öt méterről, gyilkos pontossággal tájolta be orrával a madarat, bár a cserepet is alig látta. Kénytelen voltam fölötte állni míg végzett, majd közölni vele, hogy inkább a napsütötte teraszon az árnyékával legyen szíves foglalkozni ne a madarammal.

Közben munkám kapcsán többször is el kellett mennem otthonról, gyakran egy fél napra is. Ilyenkor a tanácsolt óránkénti etetés barátomra hárult, aki egy

A Tatica cserép nélkül
(a szerző felvétele)

csodálatos teremtmény és odavan az állatokért. Így a fecsi és én autóra vágunk magunkat és már robogtunk is hozzá. Egy este ott is aludt a kis madár. Másnap amikor érte mentem közölték, hogy előző este, amikor megéhezett, ha bátortalanul is, de csipogni kezdett. Boldogan autóztam haza a „cserepessel”. Otthon amint etetni próbáltam és közelítettem a csipesszel, félszegen megeresztett egy tátogást. Életemben nem kaptam ekkora kitüntetést, mint ettől a kis jószágtól. Micsoda végtelenül tiszta, egyszerű, minden emberi hátsó gondolatoktól mentes, soha máshol nem tapasztalt dicséret volt! Természetes és nemes. Rárontottam a telefonra és elújságtoltam. Azután jött a tátogás mellé a követelő hang is, úgyhogy teljes jogú pótszülőkné éreztük magunkat. Ekkor kapta a kismadár a „Tatica” nevet. Bár a tatica egy virág és nem cserepes, annál inkább tetszett a név és boldogan meséltem furcsa dísznövényemről, a cserepes taticáról.

Közben Taticánk tovább cseperegett és szürke ruháskája elegáns szmokinggá kezdett válni. Aztán a

cserép szűknek bizonyult és ökelme kiült a szélére, onnan követelve az eleséget. Július 9-én reggel arra ébredtem, hogy ül a szobám közepén és kis fejét érdeklődve forgatva halkán csicsereg hozzám. Utána jött a szoba körbepereplése egyszer, majd többször is. Eközben a szoba különböző sarkaiban talált pihenőhelyet, ahova felettébb érdekes akrobatamutatványok árán jutottam föl s etettem a falattal.

Július 21-ig egyre többszöri kint tartózkodással és próbautakkal erősödött, aztán kint aludt és végül egy vagy két nap távollét után az erkély korlátán tátogott búcsút. Utána nem jött vissza többet. Valahol itt van a fészekalja-béliekkel a ház körül. Meggyűrűzni nem

tudtam, mert ezen a téren semmiféle tapasztalatom sincs.

Nos, úgy érzem visszaadtam a természetnek csaknem elveszett gyermekét, és ezzel talán sikerült egy mákszemnyit törlesztenem az emberiség természettel szembeni adósságából. Valamivel nyugodtabb a lelkiismeretem. Nem most kezdtem az utat, de nagyon az elején járok. Életem végéig szolgálnom és védenem kell a természetet, ami körülvesz és otthont ad nekünk ezen a bolygón. Erre buzdítok minden embertársamat mert együtt – ha csak ilyen kis mákszemekkel is – sikereket tudunk elérni a természet értékeinek megóvása terén.

Tolnai Péter

Hirdetések

Elkészült és kapható Egyesületünknel az *Útmutató a dán rendszerű énekesmadár pontszámlálásához és madárhangok felismeréséhez* c. kiadvány és a 3 db madárhangokat tartalmazó „hagyományos” magnókazetta. A kazettákon 109 madár hangja hallható. A madarak magyar nevét dr. Ország Mihály konferálja fel. A kazettatartóban található kis ismertetőn sorszámozva – élőhelyek szerint is – olvashatóak a madár nevek. A három kazetta és a füzet ára tagoknak 1 500 Ft + postaköltség, nem tagoknak és intézményeknek 2 000 Ft + posaköltség.

Tájékoztatjuk tagtársainkat, hogy ez év Karácsonyán megjelenik a Haraszthy László által szerkesztett *Magyarország madarai* c. könyv, amely több tagtársunk közös munkája. A könyvet 440 színes fotó illusztrálja. A könyv bolti ára 3 500 Ft lesz. Tagtársaink részére kedvezményes hozzájutási lehetőséget kínálunk az alábbiak szerint: akik a kedvezményes vételárát 1997. október 15-ig befizetik az MME 11712004-20011215 számú számlájára, azoknak 2 800 Ft-ért biztosítunk egy kötetet, a megadott címre kipostázva.

Madarakról szóló videofilmek és madárhang lemezek (LP, CD) eladók vagy elcserélhetők. Felbélyegzett válaszborítékban listát küldök. Fazekas József 4133, Konyár-Sóstó, Mórincz Zs. 2.

Kerese az *Aquila* 1925 előtt megjelent kötetit. Magyar Gábor 1052 Budapest, Semmelweis u. 10.

14 éves székelyudvarhelyi diák vagyok, hobbim a madarászás és a madártollgyűjtés, tagja vagyok a Román Madártani Egyesületnek. Levelezni szeretnék MME tagokkal. Ifj. Baczó Zoltán 4150 Székelyudvarhely, Fazekasok u. 1/8. Hargita megye.

Felajánlom a *Madártávlat* teljes II. évfolyamát érdeklődőknek. Hajnóci Emőke 1084 Budapest, József krt. 46., tel.: 333-0199.

Örömmel várjuk szentendrei vadászboltunkban!

Közvetlenül a nagy múltú német
„AKAH”
cégtől importálunk!

Nagy választékban állunk rendelkezésükre:

- ◆ Téli-nyári ruházattal
- ◆ Minőségi gumicsizmákkal
- ◆ Maglite és egyéb elemlámpákkal
- ◆ Hubertus, Kowa, Steiner, Optolyth, Zeiss távcsövekkel, spektívekkel
- ◆ Speciális ajánlatunk madármegfigyelésekhez 7x50-es és 10x50-es Hubertus kereső távcső tokkal 9.400 Ft-ért, AKAH spektív vízmentes 45 fokos 20-60x60-as tokkal 24.900 Ft-ért! Garantált minőség – elérhető áron!

Kérésére elküldjük a postai költség térítése ellenében
ingyenes színes katalógusunkat!

Címünk: Vadvil Kft. 2000 Szentendre Kőzúzó u. 7.
Telefon: (26)317-385, fax: (26)311-205

Nyitvatartási idő: Kedd-péntek: 9-17 óráig
Szombat: 9-13 óráig

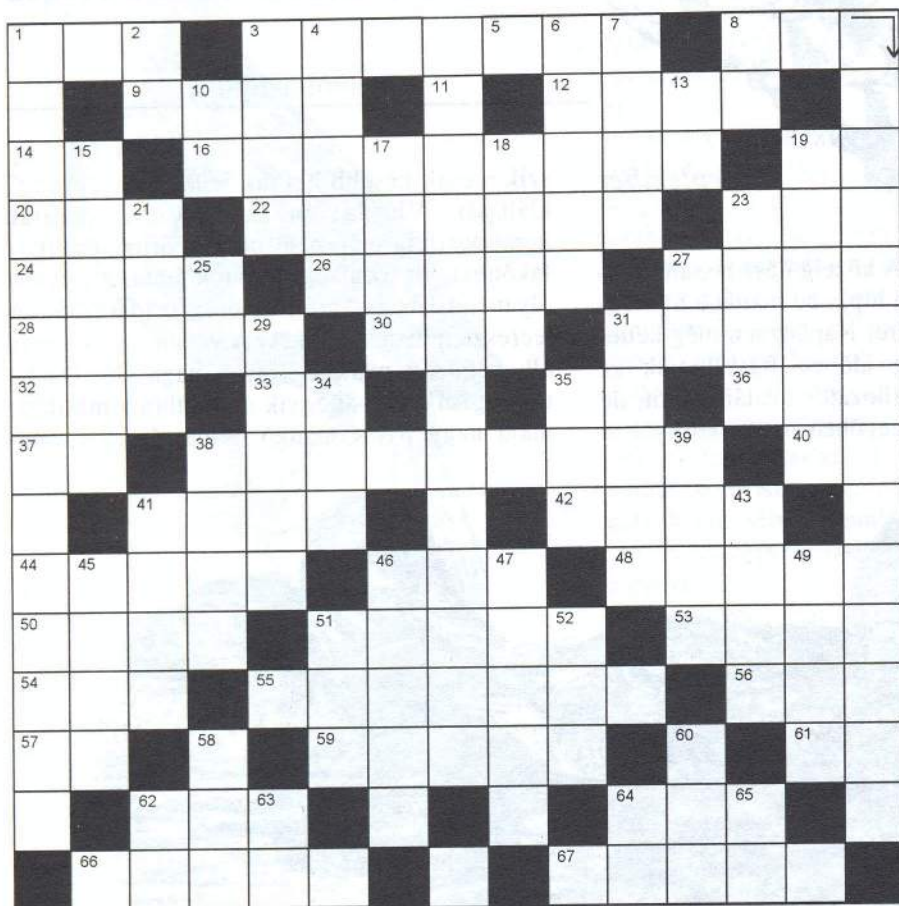
ZENIT F S2 12 Fotópuskámhoz 500-as teleobjektívet veszek, minden megoldás érdekel, pl. más típusú géppel, a lényeg min. 500-as legyen. Kurta János tel.: (66)467-256 (az esti órákban).

Kerese a *Madártani Tájékoztató* 1978. szept-okt. és az 1980. júl-szept. és

okt-dec-i számait, valamint elcserélem vagy eladom Marián Miklós: *A Dél-Aiföld madárvilága*, Radetzky Jenő: *Madarakról, tájakról Fejér megyében* és Herman Ottó: *A madarak hasznáról és káráról* (1960. 5. kiad.) c. műveket valamint egyéb madaras kiadványokat. Jakabb Oszkár 1124 Budapest, Tornalja u. 17., tel.: (1)1560-733.

Herman Ottó idézet

Megfejtés

Folyóiratunk IV. évfolyamának 3. számában megjelent keresztrejtvény helyes megfejtése: tűzok, széncinege, citromsármány, süvöltő, sarlósfecske, seregély, karvaly.

Nyertesek

A helyes megfejtők közül Gögös Zsuzsanna mádi és ifj. Csillik László szegedi lakosok Réthy Zsigmond: Körösök vidéke c. művét, valamint különböző természetvédelmi kiadványokat nyertek, melyeket postán küldünk el. Gratulálunk!

A madarak hasznáról és káráról: „Tenedek, jó Népem megvan a madár iránt a jóindulatod...” Folytatását megtalálja a keresztrejtvény függőleges 1., vízszintes 8. és függőleges 11. soraiban. Beküldési határidő: 1997. október 15.

A rejtvényben a rövid és a hosszú magánhangzók között nem teszünk különbséget.

Vízszintes:

1. Ünnepe: március 10. volt. 3. Szén és kripton vegyjele. 5. Ipari növény. 9. Város Dél-Olaszországban. 12. Szlovákiai város. 14. Erbium vegyjele. 16. Mezőgazdasági eszköze. 19. Törökországi autójelzés. 20. Világtalan. 22. Hangszer. 23. Rohan. 24. Kosztolás. 25. Élelmet. 27. Helység BAZ megyében. 28. Szókapcsolatok. 30. Tunéziai és zambiai autójelzések. 31. Heves megyei helység. 32. Csapadék. 33. Irat páratlan betűi. 35. Betűt vet. 36. A Felső-Tisza bal oldali mellékvíze. 37. Kettős betű. 38. Eszegetők. 40. ... a csodák csodája, film címe. 41. Jugoszláviai város a horvát tengerparton. 42. Névelővel Nógrád megyei helység. 44. Becézett női név. 46. Növény. 48. Mosószermárka. 50. Állófilmet.

51. Somogy megyei község. 53. Tizenhét órára. 54. Nép. 55. Mesteremberek. 56. Tan keveredés. 57. Kimondott betű. 59. Szemmel érzékelem. 61. Öt év magánhangzói. 62. Férfinév. 64. Menyasszony. 66. Az I. kerület egyik része. 67. Itt van a Székely Bertalan volt nyaralója, ma múzeum.

Függőleges:

2. Kutya. 3. Vissza: van ilyen mező is. 4. Helység Szabolcs-Szatmár megyében. 6. Áraszt. 7. Leningrádnál a Finn-öbölbe torkolló folyó. 8. E nap. 10. Fordított kicsinyítőképző. 13. -va párja. 15. Olyan mint a róka. 17. Zürt. 18. Piszok. 19. Kiránduló. 21. Ö.Ö. 23. Becézett fiúnév. 25. Svédországi és uruguay gépkocsik jelzései. 27. Protaktínium vegyjele. 29. Megrettentő. 31. Ilyen fülke is van. 34. Szoknya. 35. Azonos a 36. vízszintessel. 38. Pingál. 39. Feleségül kér. 41. Téli eszköz. 43. Napjaink legnépszerűbb szentje. 45. Iráni pénzegység ékezettel. 46. Búbos vöcsök is ez. 47. Ártalmas dolog. 49. Férfinév. 51. Heves megyei helység. 52. Szekesegyház. 58. Hajít. 60. Parancsolója. 62. Azonos a 8. függőlegessel. 63. Tetejére. 64. Névelő. 65. Juttat.

Madárkalendárium

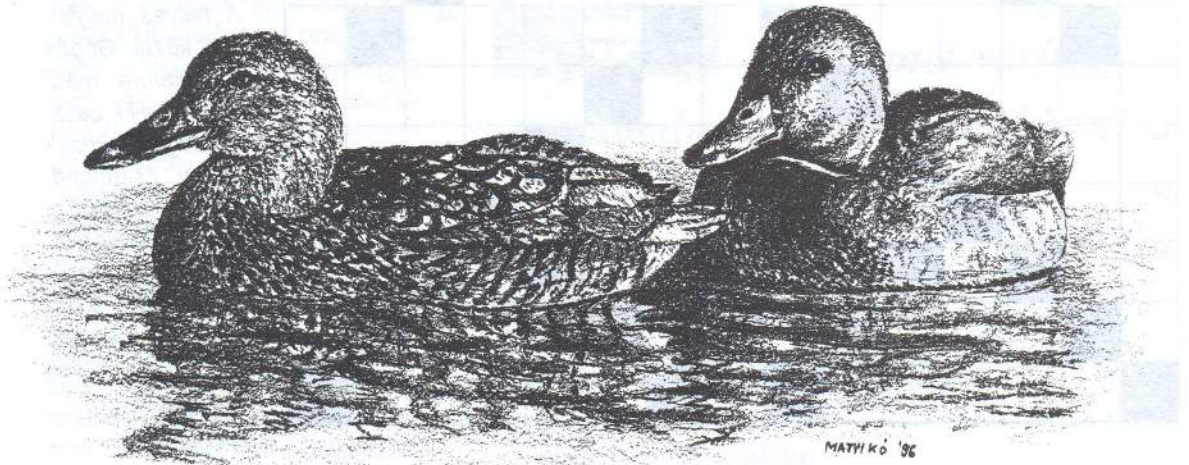
Schmidt Egon

Szeptember

A közelgő őszt lassan, óvatosan lopja be magát a nyárvégi mezőkre. Napközben még kellemesen meleg időben figyelhetjük az ilyenkor nagyon is változatos madárvilágot, de a változást jelzi a levegőben úszó ökörnyal, a

szik s csak később halljuk jellegzetes „prütty” kiáltását. Vigyázz, a fiatal, ezévi madarak homlokpajzsa még nem piros, barna színeik is fakóbbak, de az alsó farkfedők fehérsége éppen olyan jól játszik, mint az öreg madaraknál. A leeresztett halastó sekély vizében szürke gém áll, behúzott nyakkal figyel maga elé. Odébb törpe gém röpül át egyik nádoltból a másikba, majd nagy pajzsoscankó csapat érkezik vala-

Fent: Tökréce pár
(grafika: Matyikó T.)
Lent: Törpegém
(fotó: Zsoldos Á.)

fokozatosan hűvösebbé váló éjszakák és persze a helyenként nagyon látványos madárvonulás is. A szőlőhegyek felett óriási seregélyfelhők kavargognak, a tengernyi pettyes madár a táplálkozóhelyekről esténként a nagy nádasokba húzódik. Csapat csapat után érkezik, szinte behullanak a nád közé, ahol egészen sötétig énekelnek, hangicsálnak.

A nádasban vagy a közeli gazosokban, kukoricaföldeken szeptemberben rengeteg madár bujkál, de meghatározásuk nem mindig egyszerű. Áprilisban elég a fülünket nyitva tartanunk, s nyomban tudjuk, hogy a cserregő vagy a foltos nádiposzáta énekel valahol, esetleg az énekes nádiposzáta csodálatos utánzásokkal tarkított dalában gyönyörködünk. Ilyenkor ősszel bezzeg alaposan utána kell néznünk és néha jókora adag szerencse is szükséges ahhoz, hogy a sűrűben egér módra bujkáló apró madarakat megpillantsuk. De ez is hozzátartozik ennek a különös vadászatnak az izgalmaihoz.

Persze a vizek közelében nem csak énekesmadarakkal találkozhatunk. A nádas mentén piros homlokú fejével szünet nélkül bölöngítve ott úszkál az óvatos vízityúk. Ha észreveszi, hogy felé közeledünk, gyorsan a sűrűbe igyek-

honnét. Ezeknek a madaraknak egyik jellegzetessége, hogy mindig némán repülnek, ellentét-

ben például a szürke, füstös vagy piros lábú cankökkel, felriadáskor sem adnak hangot. Az apró termetű parti madarak közül a leggyakrabban a havasi partfutó kerül elének. A kora őszi időszakban nagyon gyakran még nászruhájukat viselik, fekete alsótestük felismerésüket nagyon megkönnyíti.

Október

Észrevehetően rövidülnek a nappalok, peregnek, hullanak a tarka falevelek és velük együtt vándormadaraink nagy része is búcsút mondott a hazai tájaknak. Ajándéknak számítanak a langyosan meleg, tücsökciripelős októberi napok, amikor lepkék, szitakötők, legyek repkednek a levegőben és néha még a megkésve vonuló, dél felé nyilalló fecskékkel is összehozhat a madarász szerencse. De ezekkel az utolsó fecskékkel együtt megérkeznek hazánkba az első téli vendégek is. Az első példányok gyakran már szeptember végén, de nagyobb mennyiségben csak ilyenkor láthatók. A Velencei-tó közelében vagy a tatai Öreg-tónál esténként csodálatosan szép libahúzásban gyönyörködhetünk. Vetési ludak ezrei érkeznek akár a húsz kilométernyire lévő legelőkről, hogy a vizen töltsék az éjszakát. Amikor már erősen sötétedni kezd, az addig a tavon pihenő

récék indulnak útnak, az egyre érkező libák között sebesen húznak kifelé, a tarló és más alkalmas táplálkozóhelyek irányába. A kanálikok mentén gyakran elének kerül egy-egy pompásan színezett, hosszú csőrű jégmadár, amely felül türkizkék, alul rozsdavörös tollazatával méltán érdemelte ki a repülő ékszer elnevezést.

Kint a mezőkön csapatokba verődnek a különböző pintyfélék, kenderikék, tarka tollú tengelicek, közéjük gyakran északfelől hozánk látogató fenyőpintyek is társulnak. Az utóbbiak jellegzetes nyávogó hangját érdemes megjegyezni, az elrepülő madarak az erdei pintyhez hasonló, de gyorsabb ütemű hangot adnak. Októberben vonul az énekes rigók jelentős része, de már itt vannak az oldalukon rozsdásan színezett, kecses mozgású szőlőrigók és felbukkannak az első nagy fenyőrigó csapatok is. Kertekben, bokrosokban, nádszegélyek közelében vonuló vörösbegyek bújkálnak és ha egyszer sikerült azonosítani és megjegyezni a nagyon rejtetten mozgó erdei szürkebegy hívogatóját ez a madár is gyakran szerepel majd az októberi kirándulások naplóadatai között.

Fent: Cserregő nádiposzáta
(grafika: Matyikó T.)
Lent: Halászó nagyköcsög
(fotó: Páchy T.)

Az őrült madárfotós

Péchy Tamás

Fotósuli

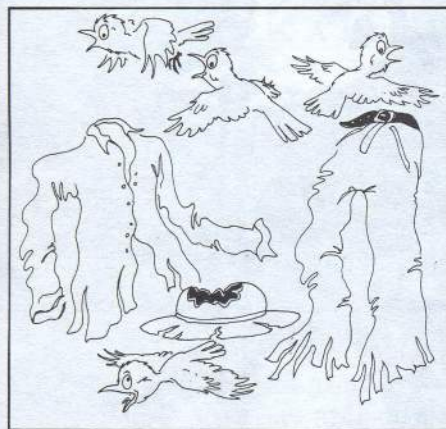
Sok évvel ezelőtt az egyik nyáron gyurgyalagokat fényképeztem Lovasberényben. A homokfallal szemben, ahol a gyurgyalagok üregei voltak, egy lucernatábla terület el, és megfigyeltem, hogy az egyik madár a tábla közepén lévő karón üldögélt és onnan in-

dult vadászni. Elhatároztam, hogy lefényképezem röptében, amint elindul a karóról.

Nos, ezt a képet lessátorból nem tudtam volna elkészíteni, mert csak úgy lehetett a madarat „elkapni” ha az objektívvel kísérem és az adott pillanatban exponálok. Ráadásul szoktatni is kellett ökelmét, hiszen ha azonnal odaülök a karóhoz néhány méterre, sosem fog rajta megülni.

Így hát fogtam egy nagyobb méretű barna ponyvát, magamra terítettem és az ar-

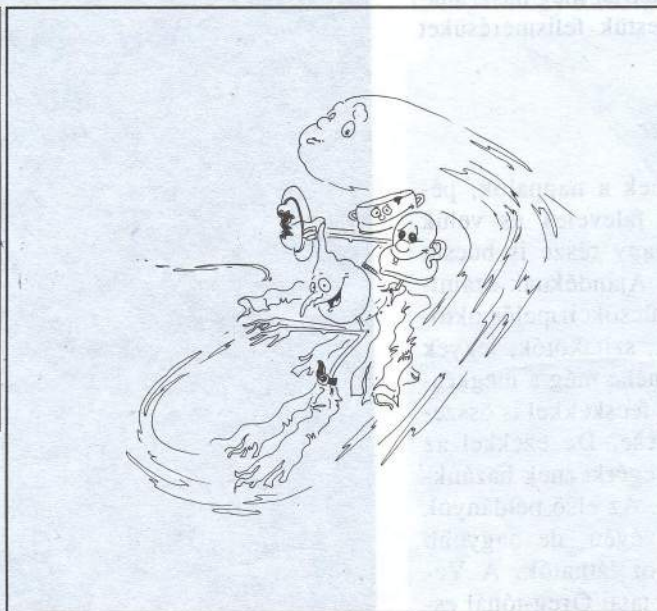
Gyurgyalag a karón

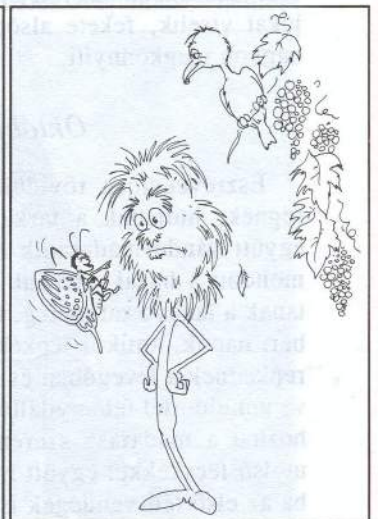
Madárijesztő iskola 2. rész

Írta: Nagy Katalin, grafika: Lukács Albert

Könnyű azt mondani! Mert persze fölezerelést nem adtak vele, akkor meg hogy dolgozzék? Lyukas-kalap kalapjától, Hasadt-nadrág nadrágjától, Rongyos-ing rongyaitól ijedeztek a madarak.

Igaz, nekik a szél is segített. Ugráltatta, lebegtette, táncoltatta őket – ez volt éppen a tananyag. A madárijesztő iskolában a torna a főtantárgy.

A mozgástól megijednek a madarak, elröplenek, nem dézsmálják a vetést, szőlőt, gyümölcsöt. A tollseprőceke csak a tollát meresztgette, de tőle még a lepke sem félt.

com elé vágtam benne egy lyukat, amin az objektívet is kidughattam. Ezzel a ponyvával leborítva aztán beültem a lucernatábla közepébe mintegy 10 méterre a gyurgyalagos karótól. A madár nem zavartatta magát hamarosan újra ott ült. Fényképezéshez ez a távolság azonban túl nagy volt, ezért a fenekemen araszolgatva egyre közelebb igyekeztem kerülni a karóhoz. Már teljesen el voltam zsibbadva és gémberegve, amikor majd egy órányi araszolgatás után végre kb. négy méterre ültem a karótól, és vártam a megfelelő pillanatot. Jó meleg volt a barna ponyva alatt, lévén július közepén járunk, de egyelőre kitartottam. Aztán végre az egyik elröppenésekor tudtam róla két kockát készíteni, amint kitért szárnyal elhúz a lucerna felett. Megkönnyebbülve másztam ki a ponyva alól és meglepődve láttam, hogy a lucernatábla mintegy 20 méterre lévő túlsó végén vagy fél tucat ember áll, és megrökönyödve szemlélik a lucernában araszoló barna ponyvát. A tábla végénél ugyanis szőlőtáblák voltak és egyre több gazda gyűlt oda, hogy vajon mi az isten csudája ez a barna valami, ami vonszolja magát a lucernában. Nos, csak egy őrült madárfotós volt. Szerencsére a lucerna gazdája nem volt közöttük, mert az biztosan letröpte volna a derekamat, hogy egy széles csikban ledöngöltem a lucernáját.

Annyi még hozzátartozik a történethez, hogy ez a gyurgyalag-fényképezés még a legelején volt. Szinte akkor kezdtem a madarak után járni, vitt tehát a lendület. Ma

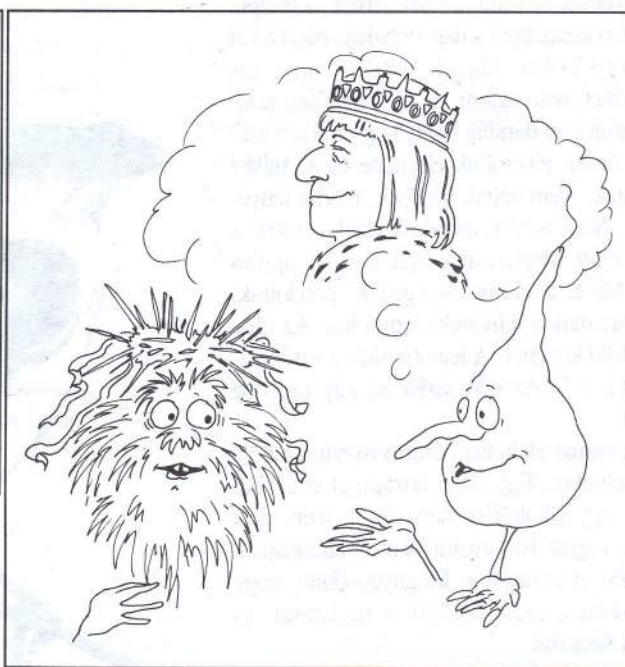

már egy ilyen kép elkészítéséért – amelyik ráadásul nem is lett olyan igazán jó – nem gubbasztanék a lucernatáblában, mert valószínűleg elkészíthető lenne más módon is. De akkoriban, vagyis a kezdeti időkben nem csak a kép elkészítése „húzta” az embert, hanem a vele járó izgalom, a kitűzött cél elérése, a lendület. ☒

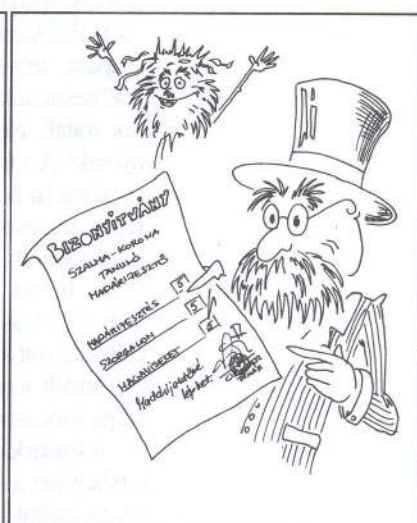
Az araszolás eredménye
(a szerző felvételei)

A szél, mert látta igyekezetét, megsajnálta őt. Egyszer, amikor úgyis sürgött-forgott, mert viharos kedve volt, rásodort a tollseprűre valami száraz szalmakoszorút. A szalma között fűszál is volt, tollphe, továbbá színes papír ezalagok. Ki tudja, honnan hozhatta ide a szél? mert olyan volt az éppen, mint egy királyi korona.

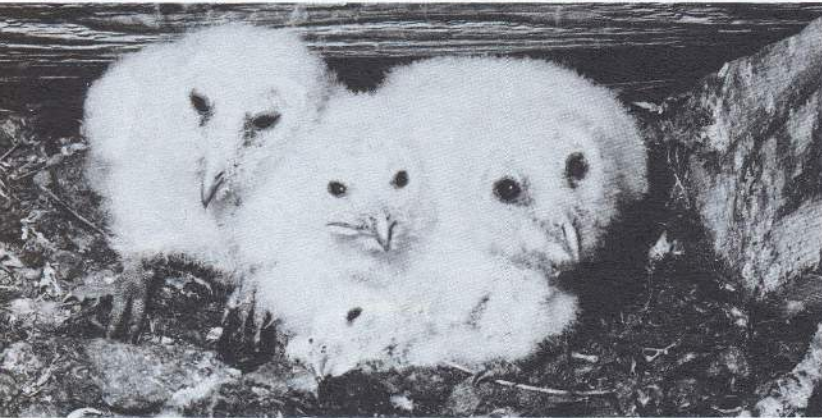
Ezt Hasadt-nadrág mondta. Ő már látott királyi koronát eleget! A kisleány, akihez korábban tartozott, sok meséskönyvet olvasott. Elnevezték hát a tollseprőt Szalma-koronának.

Mert a vizsgát is letette, mióta koronája van, már jónéhány madarat elzavart. Igaz, a többiek sugdolóztak, hogy mind veréb volt csak, és az nem számít... De cylinder rájuk szólt: ne irigykedjenek a korona miatt, vizsgázott madárnyesztőkhöz ez igazán nem méltó!

folyt. köv.

Baglyok a harangtoronyban

Fent: Gyöngybagoly fiókák
(fotó: Szvezsényi L.)
Lent: Tövisszűrő gébics
(grafika: Matyikó T.)

Mányon, a református templom tatarozása közben a munkások gyöngybagoly fiókára bukkantak. 1997. augusztus 19-én én is megtudtam, hogy bagolyfiak lapulnak a templomtoronyban.

Beszéltem a lelkipásztorral, hogy mi lesz a sorsuk. Ekkor még nem tudták. Éppen ezzel egyidőben kaptam meg a *Madártávlat* című újságot. Volt benne egy cikk, amely rögtön felkelte figyelmemet. Arról szólt, hogy költőláda kihelyezésével megmenthetők azok a baglyok, amelyek rossz helyre fészkeltek. Apukámmal megbeszéltük, hogy mi is megcsináljuk a költőládát, hogy ne kelljen elűzni a madarakat, ha alkalmatlan helyre fészkeltek a toronyban.

Engedélyt kaptam, hogy megtekintsem a baglyokat. Felmentem a tetőre, ahonnan a három alpinista felvezetett a harangtoronyba. Itt rámadták a biztosító köteleket. Fel kellett másznom a harangra, majd onnan a torony csúcsára. Közben megtudtam, hogy előző nap gyűrűztek a Madártani Egyesülettől. Elmondták azt is, hogy 7 kis fiókára számítsak. Mondták a munkások, hogy ők nem nyúlnak be értük a részbe, mert megcsípi őket. Én óvatosan kiemeltem a nagyobbakat, majd a két csupasz, tenyérmű fiókát. Éhesek voltak-e vagy csak felébresztettük őket, nem tudom, de meglehetősen zajosak voltak. Néztük egy darabig őket, hogy milyen aranyosak! A kis finom pihetolluk elrejtette őket, mikor egykupaiba bújtak. Nem voltak ijedősek, mert a tenyemre másztak. Nem tudtuk, gondoskodnak-e róluk a szülőmadarak, ezért megkínáltuk őket egy kis apróra vágott hússal. Mivel a kicsik csipegettek, gondoltuk, hogy éjjel visszajáramak a felnőttek etetni őket. Az üreg előtt tele volt a föld köpettel. A legtöbbjükben vérbradványok tüntek elő. Az odú sarkában egy egérdög szaga irtóztatott.

A madárkák hamar elaludtak, ezért visszahelyeztem a pihetőket a helyükre. Egy tollat hoztam el emlékébe. Megbeszéltük, hogy a költőláda nem fér el, mert kicsi a hely, de nem fogják háborgatni őket. Maradhatnak kedvenc helyükön, a toronyban. Megnyugodtam, hogy vannak még emberek, akik szeretik a madarakat, és szívükön viselik sorsukat.

Számomra ez felejthetetlen és gyönyörű élmény volt.

Lagler Ákos
13 éves tanuló

Töltésen sétálva

Szegeden a Felső-Tiszapart folytatása, egy messze elnyúló töltés. Ha az ember nyugalomra vágyik nem kell messze gyalogolnia, hogy a természetben meglelje azt.

Jobbról a Tisza árteréhez tartozó fa és rovarrengeteg, egy igazi gémparadicsom fogad. Ha csöndben lopkodunk, a kiskócsag fenséges, fátyolos tollzatát csodálhatjuk meg az élespiros csőrrel és sárga lábakkal. Széttérpesztett ujjakkal tocsog, apró halak után kutatva a zombékok között.

Hopp! A Fehér-tóra tartó bakcsó repül át fejként felett tönzsin, fekete-fehéren. A sokat szidott villanyvezetékeken a tövisszűrő gébics kékes fejét, barnás színét és fekete szemcsíkját vehetjük észre. A madár nevéhez híven a rovarokat tövises ágakra tűzködi fel, így azokat később más állatoktól védve, mint egy konzervet fogyaszthatja el.

Balról színes vadvirágokkal pöttyözött rét csábít álmódosásra, vagy éppen smaragd selyembe burkolózott gyíkfijelésre. A törekeny hulló szívesen melengeti hidegvérét a villanyoszlopok felforrósodott betontalapzatán sütkérezve.

A nádcsonók tövében bohókás, a mesekönyvekből ideceppent nyúlfióká pattan fel előlünk, majd 20 méter futás után gyanakodva, sűrű ormozgatás közben megáll. Idegesen körbefordul, majd felénk tekingetve a bokrokba veti magát. A rétről rövidesen kijövünk, ezt a felajzott szűnyögfelhő garantálja. A földek felett izzik, forrong a Nap, remeg a levegő, s a gát homokos útján délibábként pocsolókat látunk. Hirtelen elnémul a madárcsicsergés, az égre nézve megláthatjuk, hogy miért. Vércse hasítja a kék burkot, riadalmára fecske és cinegecsapatnak.

Oly boldog az ember itt... Mégis... Akkor miért tiporja le az ékkövet, a Természet adta harmóniát?!

Braun Melinda 14 éves tanuló

Nemzetközi Madármegfigyelő Nap

1997. október 4-5.

Fővédnök: Göncz Árpád köztársasági elnök

Védnök: dr. Baja Ferenc környezetvédelmi miniszter

dr. Baráth Etele az Országgyűlés Környezetvédelmi Bizottságának elnöke

Demszky Gábor főpolgármester

Mándoki Zoltán Mol Rt. ügyvezető vezérigazgató

Fő támogató: Pántológép Kft.

Az elmúlt évekhez hasonlóan idén is megrendezésre kerül a nagy tömegeket mozgó Madármegfigyelő Nap. Célja, hogy megszerettesse, közelebb hozza a madarakat, egy olyan program, amelyben nem csak gyakorló madarászok, de bárki részt vehet, aki vállalja, hogy legalább néhány órára kimegy a terepre, hogy lakóhelye környékén figyelje a madarakat. Fel kell jegyezni a látott madarak fajtát, példányszámát és az eredményt október 5-én délután 4 óráig telefonon kell jelenteni a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület 395-8327 számú telefonján vagy az ugyanezen a számon lévő faxon, de lehet jelezni a csak ezen a hétfőgén élő 393-1711-es számú faxon is. Az irodán ügyeletet tartunk és várjuk a hívásokat. Fontos a határidő betartása, mert az összesített anyagot még aznap este eljuttatjuk a Svájci Madártani Egyesülethez, ahol a teljes európai anyagot összegzik. Este 8 órakor már az Európára vonatkozó végeredményt is tudni lehet. Kérünk tehát mindenkit, aki résztvesz ebben az érdekes és szép programban, adatait **október 5-én 16 óráig** közölje a megadott számokon. A később érkező adatok sajnos már nem kerülhetnek bele az összesítésbe!

A jelentésben a következőket kell részletezni:

- ① A megfigyelők száma
- ② A megfigyelés helyszínei
- ③ A megfigyelt madarak száma összesen
- ④ Ezen belül a fajok száma
- ⑤ Az 5 legnagyobb számban látott faj és a fajonként megfigyelt mennyiségek
- ⑥ Az esetleg előfordult ritka fajok adatai

Tehát például:

- ① 4 fő
- ② Szeged-Fehértó (halastavak)
- ③ 1826 pd.
- ④ 72 faj
- ⑤ Tőkés réce 725, csörgő réce 243, dankasirály 230, havasi partfutó 112, seregély 515.
- ⑥ 1 db apácalúd

Egyébként ezt a programot 1992 őszén rendezték meg először. Néhány adat az elmúlt évből: hazánkban 85 helyszínen 171 125 madarat láttak, Hollandiában 112 helyszínen 511 526 madarat számláltak. Európában 1546 ponton végeztek számlálásokat és összesen 1 877 799 madarat láttak. A látott madarak számát illetően hazánk a 4. helyen végzett (1. Hollandia, 2. Svédország, 3. Finnország), a helyszínek számában Spanyolországgal holtversenyben a 6-7. helyen végeztünk.

Ha Ön is segít, idén még előbbre léphetünk a rangsorban!

